

Co-funded by
the European Union

OUTH FOR CHANGE

Використання дослідницької діяльності
з залученням молоді для вивчення
багатовимірних проблем молоді

ПОСІБНИК

ЗМІСТ

01 ВСТУП

02 ЩО ТАКЕ YPARC?

03 ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПРАВА МОЛОДІ

04 ВПРОВАДЖЕННЯ YPAR У ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДІЖНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

05 МЕТОДОЛОГІЯ

06 АДВОКАЦІЯ

07 ОЦІНКА ТА ПОДАЛЬШІ КРОКИ

Вступ

Що таке проєкт YPARC ?

«Молодіжне партисипативне дослідницьке дослідження для змін» (YPARC) — це проєкт у рамках програми «Еразмус+», мета якого — надати молоді у 6 європейських країнах можливість стати ініціаторами змін та відстоювати свої права як у місцевих громадах, так і за їх межами.

Проводячи молодіжне партисипативне дослідницьке дослідження (YPARC), молодь досліджуватиме виклики, що впливають на їхнє повсякденне життя, аналізуватиме реалії свого життя, обмінюватиметься досвідом та спільно розроблятиме рекомендації щодо політики, які сприятимуть просуванню їхніх поглядів.

Проєкт YPARC кидає виклик традиційним ієрархіям влади, які розглядають дорослих як

лише носіями знань та досвіду, тоді як дітей та молодь часто відсувають на периферію ланцюгів прийняття рішень і розглядають як пасивних одержувачів. Проєкт YPARC кидає виклик традиційним владним структурам. За допомогою цього проєкту ми прагнемо відновити рівноправні відносини між молоддю, дорослими, освітянами та особами, що приймають рішення, з метою досягнення вищого рівня спільного творення.

YPARC розглядає молодь як експертів у питаннях власного життєвого досвіду, здатних розуміти та аналізувати складні явища, а також переосмислювати практичні та сталі зміни.

ПРОЕКТ YPARC СКЛАДАЄТЬСЯ З 4 ОСНОВНИХ ЕТАПІВ

Навчання з питань проведення YPAR & АДВОКАЦІЇ

Долучилися 24 молодих науковців із 6 країн.

МОЛОДІЖНИЙ САМІТ

Тут молоді люди з 6 країн зберуться, обмінюються досвідом своїх подорожей та представлять свої рекомендації особам, відповідальним за формування молодіжної політики ЄС, у сферах своїх досліджень.

Етап дослідження

дослідження 6 наукових питань у контексті місцевих реалій.

Плани дій та політика Розробка рекомендацій

У рамках цього заходу молодь детально проаналізує результати своїх досліджень та існуючі прогалини в політиці, а також розробить можливі заходи та кроки, які слід вжити.

Co-funded by
the European Union

Знайдомтесь з партнерами YPARC

QUEST

«Якісна освіта для сталого соціального перетворення» (QUEST) — це освітня мережа зі штаб-квартирою в Брюсселі (що налічує понад 100 членів у Європі та за її межами), метою якої є сприяння доступу до більш демократичної, інклюзивної та сталої освіти в Європі шляхом практичних досліджень, адвокації політик та налагодження мереж. QUEST як європейська мережа має значний досвід у просуванні практик, що передбачають ширше залучення молоді до освітнього процесу, заохочує включення молоді до процесів прийняття рішень, що стосуються їхніх інтересів, та підтримує їхню автономію. QUEST виступає за рівність у освіті, приділяючи особливу увагу важливості просування інтерсекційних підходів до інклюзії та відстоювання інтересів спільнот, які історично зазнавали дискримінації та маргіналізації. QUEST надаватиме підтримку молодим жінкам, які проживають у Бельгії.

Association FOR YOU

— це молодіжна асоціація, що базується в Болгарії та прагне сприяти добробуту, самостійності та активній участі молоді. Асоціація «FOR YOU» активно працює з молоддю на місцевому та міжнародному рівнях, надаючи їй можливості для досягнення власних цілей, набуття самостійності, продовження освіти та визначення свого професійного шляху. За останні 16 років організація накопичила значний досвід у сфері молодіжних обмінів та мобільності в рамках європейських програм, а також у налагодженні партнерських відносин. «FOR YOU» приділяє особливу увагу потребам людей з фізичними та інтелектуальними обмеженнями, виступаючи за створення безпечних просторів, де молодь може зміцнювати свою впевненість у собі та ставати більш самостійною й ініціативною. «FOR YOU» надаватиме підтримку молоді, особливо тій, що має фізичні або інтелектуальні обмеження, яка проживає в Болгарії.

Знайомтесь з партнерами YPARC

Inovatyivi KARTA (INKA)

— це молодіжна організація, що базується в Литві та прагне залучати людей до покращення їхніх життєвих виборів. Замість пасивного способу життя вона надає молоді можливість обирати щоденні заняття, здатні мотивувати їх до повної реалізації свого фізичного, інтелектуального та соціального потенціалу. Їхня діяльність ґрунтується на неформальній освіті, когнітивно-поведінковому коучингу, мистецтві, освіті на природі, інклюзії та рівності, а також на навчанні через досвід. INKA прагне залучати молодь та дорослих, надаючи їм простір для самореалізації. INKA також тісно співпрацює з муніципалітетами, посольствами та міжнародними НУО за межами Європейського Союзу. INKA надаватиме підтримку молоді, яка перебуває під загрозою соціального виключення, зокрема тим, хто походить із сімей з низьким соціально-економічним статусом та проживає в Литві.

VILNOSVITA (VIL)

— це українська неурядова організація, яка присвятила свою діяльність формуванню культури взаємодопомоги та громадянської активності як невід'ємних складових демократизації суспільства. До початку російської війни проти України VIL була «Демократичною школою» — місцем, де дітей та молодь визнавали самостійними у процесі навчання та залучали до різних етапів прийняття рішень. У 2022 році освітні ініціативи переросли в офіційну організацію, яка зараз реалізує десятки проєктів, спрямованих на зміцнення самостійності та громадянської активності українців. Серед цих ініціатив — партнерство з Університетом Арізони з метою надання безкоштовних можливостей для вивчення англійської мови, програми розвитку лідерських якостей серед молоді у співпраці з ЮНІСЕФ, а також програми особистісного розвитку, що реалізуються спільно з нашими індійськими колегами з руху «Оазис».

Незважаючи на війну, «Вільнсовіта» продовжує організовувати великі фестивалі, що проводяться за власною ініціативою, як влітку, так і взимку, створюючи простори, де люди можуть навчатися, налагоджувати зв'язки та зміцнювати своє почуття спільноти та приналежності. Наразі організація також займається реабілітацією та підтримкою ветеранів та їхніх сімей. Школа була перетворена на притулок, ставши місцем, де люди будь-якого віку могли знайти притулок і підтримку. VIL представлятиме молодь, яка проживає в зонах конфлікту та зазнає системного насильства в Україні.

Знайомтесь з партнерами YPARC

ARCIGAY (AG)

Arcigay — провідна італійська некомерційна організація ЛГБТКІА+, а також найбільша й найстаріша асоціація ЛГБТКІА+ в Італії.

Вона була заснована в 1985 році і з того часу діє як загальнонаціональна федерація, що базується на членстві та наразі налічує 75 місцевих осередків по всій Італії. На національному рівні Arcigay переважно займається політичним та інституційним адвокатуванням і заходами з підвищення обізнаності громадськості, але також відіграє ключову роль у підтримці своїх місцевих осередків у реалізації місцевих проектів, спрямованих на адвокацію, освіту та навчання, а також у наданні послуг громаді.

Arcigay пропагує та захищає рівні права, відстоює принципи та відносини солідарності, а також бореться проти всіх форм насильства, дискримінації та порушень прав людини та громадянських прав представників спільноти LGBTQIA+. Організація виступає за політичні, законодавчі, культурні та соціальні зміни шляхом лобістської діяльності, адвокації, інформаційно-просвітницьких кампаній, участі у формуванні галузевої державної політики, реалізації ініціатив, програм та проектів, участі у публічних дебатах, а також завдяки своєму потенціалу до об'єднання та мобілізації. ARCI надаватиме підтримку молоді з ЛГБТКІА+-спільноти в Італії.

Love & Care for People (LCP)

«Love and Care for People» (LCP) — це ірландська благодійна організація, очолювана молоддю (CHY: 20204558), яка повністю дотримується ірландських нормативних актів щодо благодійної діяльності та Закону «Діти перш за все» (2015). Заснована у 2013 році, LCP сприяє інтеграції та соціальній інклюзії, особливо серед етнічних меншин (осіб, які шукають притулку, біженців та мігрантів) у соціально незахищених сільських громадах Ірландії, шляхом реалізації освітніх програм та залучення місцевої громади. Організація базується на планах ЄС щодо інтеграції, молоді та боротьби з расизмом і є членом Ірландської мережі проти расизму та Національної молодіжної ради Ірландії. LCP наголошує на важливості забезпечення безпечного та сприятливого середовища для молоді, особливо для тих, хто стикається із соціальною ізоляцією та дискримінацією. LCP представлятиме досвід молоді, що походить із спільнот, які зазнають расової дискримінації в Ірландії.

Як користуватися цим посібником?

Молодь має право бути почутою, брати участь у прийнятті рішень, що впливають на її життя, та формувати громади, до яких вона належить. Для повноцінної участі молоді необхідні безпечні та сприятливі для прояву сміливості простори, практичні інструменти, довіра та можливості для молоді досліджувати питання, що є для неї важливими.

Цей посібник є результатом 4-денного тренінгу, який об'єднав молодіжних працівників та молодь для вивчення та практичного застосування методологій YPAR. Тут ви знайдете чітку інформацію та інструменти для ознайомлення з правами молоді та молодіжним партисипативним дослідницьким підходом (Youth-Led Participatory Action Research), а також дізнаєтеся, як застосовувати цю методологію на практиці завдяки покроковим інструкціям, порадам та відгукам від молодих людей, які вже пройшли цей тренінг.

Незалежно від того, чи ви підтримуєте групу молоді, чи розпочинаєте власний дослідницький проект під керівництвом молоді, цей набір інструментів допоможе вам перейти від питань до дій.

Цей ресурс створено таким чином, щоб він був доступним, надихаючим і практичним. Щоб розпочати роботу, не потрібно бути експертом у галузі досліджень чи громадської діяльності. Головне — це цікавість, відданість справі та переконання в тому, що голос молоді має вирішальне значення для побудови більш справедливого, інклюзивного та демократичного суспільства.

Для молодіжних працівників

Шановні молодіжні працівники, освітяни, фасилітатори та дорослі, присутні в залі, Цей набір матеріалів створено, щоб допомогти вам у створенні змістовних, безпечних та надихаючих просторів, де молодь зможе досліджувати питання, що їх стосуються. Ми знаємо, що як молодіжний працівник, педагог, фасилітатор чи громадський організатор ви відіграєте важливу роль у забезпеченні реальної участі молоді. Ви можете допомогти молоді почуватися впевнено, поважно та підтримуваною. Ви можете створити умови, за яких вони зможуть ставити запитання, ділитися досвідом, аналізувати проблеми та уявляти собі шляхи їх вирішення.

Просимо вас замислитися над своєю роллю та позицією: у рамках YPAR ви не керуєте процесом для молоді, а йдете разом з нею.

Ваша роль полягає в тому, щоб підтримувати, направляти та захищати цей процес, водночас забезпечуючи, щоб молодь мала реальну можливість самостійно визначати питання, приймати рішення та формувати результати.

У цьому посібнику ви знайдете практичні інструменти для супроводу молоді протягом **процесу молодіжного дослідницького проекту з участю молоді** — від визначення теми до формулювання дослідницьких питань, вибору відповідних методів дослідження, збору та аналізу інформації, а також планування заходів з адвокації

Цей посібник допоможе вам

- ознайомити молодь з **правами молоді та її участю в суспільному житті**
- сприяти обговоренню питань інклюзії, рівності та соціальної справедливості
- підтримувати молодь у розвитку дослідницьких навичок
- надавати консультації щодо збору та аналізу даних під керівництвом молоді
- перетворювати результати досліджень на адвокаційні кампанії або громадські ініціативи
- заохочувати молодь впевнено висловлюватися перед особами, що приймають рішення

Цей посібник допоможе вам втілити принцип участі в житті: спільно створювати знання, боротися з нерівністю та вживати заходів.

Для молоді

Дорогий представник молоді,

цей посібник (а також цей проєкт загалом) призначений саме для тебе! Можливо, ти помітив щось несправедливе у своїй школі, районі, громаді чи країні. Можливо, ти відчуваєш, що до молоді майже ніколи не ставляться серйозно. Можливо, ти хочеш навчитися ставити ключові запитання, збирати інформацію, висловлювати свою думку та доносити її до інших.

Ми сподіваємося, що цей посібник допоможе тобі у цьому.

YPAR надасть тобі інструменти, щоб ти став молодим дослідником та ініціатором змін. Він допоможе тобі розглянути реальні проблеми, зрозуміти, чому вони виникають, а також навчить прислухатися до думок інших молодих людей, збирати інформацію та використовувати свої відкриття для просування змін.

У цьому посібнику ви знайдете покрокові інструкції щодо того, як:

- дізнайтеся про свої права молоді
- оберіть тему, яка вам важлива
- сформулюйте чіткі дослідницькі питання
- використовуйте методи дослідження, зручні для молоді
- збирайте історії, думки та дані
- проаналізуйте отримані результати
- перетворіть результати дослідження на адвокаційну діяльність
- сплануйте дії, які можуть вплинути на вашу громаду або осіб, що приймають рішення

Для використання цього набору інструментів не потрібно мати досвід у проведенні досліджень. Потрібні лише ваші ідеї, ваші запитання та бажання взяти участь. Ваш досвід має значення. Ваша думка важлива. Ваші знання можуть допомогти змінити ситуацію на краще.

Цей посібник — це запрошення почати з того, що ви бачите, відчуваєте та знаєте, і втілити це в життя.

Це посібник, який допоможе вам перейти від думки «це проблема» до «ми можемо щось із цим зробити».

Що таке YPAR?

Молодіжне партисипативне дослідницьке діяння (YPAR) — це спільний, трансформаційний та розширюючий можливості підхід* до досліджень, в рамках якого молодь досліджує проблеми, що впливають на їхнє життя, та відіграє активну роль у впровадженні змін. Цей підхід визнає молодь експертами у власному досвіді та підтримує їх у становленні дослідниками, захисниками інтересів та ініціаторами змін у своїх громадах.

*Підхід означає, що це не є чітко визначеним, жорстким набором методів проведення досліджень.

Завдяки YPAR молодь визначає виклики, які вона хоче дослідити, формулює дослідницькі питання, збирає та аналізує інформацію, а також використовує отримані результати для пропозиції рішень. Цей підхід є особливо значущим під час роботи з молоддю, яка стикається з різними формами маргіналізації, дискримінації та/або виключення, оскільки він створює простір для того, щоб їхні знання, потреби та погляди формували дослідницький процес та його результати.

Чи знали ви що...?

Підходи, що базуються на дослідженні з участю громадськості (PAR), були розроблені під час боротьби за громадянські права та за незалежність сільських і міських громад у США та Канаді, а згодом стали центральним елементом антиколоніальних рухів у Латинській Америці, Африці, Австралії та Південній Азії, кидаючи виклик територіальній та економічній гегемонії, а також західноцентричній авторитетності знань.

PAR зосереджується на нерівностях у розподілі влади та домінуванні в наукових дослідженнях і створює простір для людей, які страждають від структурних нерівностей, щоб вони могли вийти на перший план, порушувати актуальні питання, говорити правду та виступати за зміни.

СТАРТОВИЙ НАБІР YPAR

Основні принципи того, яким має бути YPAR

ЕМАНІПАЦІЙНИЙ

вона ставить під сумнів традиційні ієрархії влади в науковій сфері та порушує питання про системні форми гноблення, пропонуючи інструменти для виявлення бар'єрів, розуміння їх взаємозв'язків, їх усунення та сприяння колективним позитивним змінам.

МОЛОДЬ ЯК ЕКСПЕРТИ

Молодь вважається експертами у своїх галузях та в питаннях, що їх стосуються. Їх визнають здатними генерувати обґрунтовані знання, планувати та вживати заходів для здійснення змін, що мають для них значення.

СПІЛЬНІСТЬ

Ключове значення має справжня співпраця та взаємодія між усіма учасниками (молоддю та дорослими), що дозволяє об'єднати різні навички та досвід для пошуку нових рішень та активної участі. Ми відходимо від символічної та показової участі молоді на користь спільного творення та спільної діяльності.

РОЗПИТУВАЛЬНИЙ

Молодих дослідників заохочують ставити питання щодо складних тем та піддавати сумніву стереотипи й наративи, що сприяє формуванню критичного усвідомлення навколишньої дійсності та формуванню спільного розуміння її складності.

ПЕРЕЖИТИЙ ДОСВІД

досвід людей, яких стосується ця проблема, є важливим джерелом для отримання знань з цього питання.

ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ

Дослідження не обмежуються лише накопиченням знань, а спрямовані на вжиття конкретних заходів та надання рекомендацій щодо змін у сферах, що мають відношення до досліджуваних проблем. Кінцевою метою YPAR є сприяння значущим змінам.

Від прав людини до прав молоді

ВИЗНАЧЕННЯ:

Права людини — це сукупність свобод і гарантій, на які має право кожна людина лише за те, що вона є людиною. Вони належать кожному, де б він не був; їх не потрібно заслужувати, це не нагороди за хорошу поведінку. І ви ніколи їх не втрачаєте: вони не залежать від вашого віку, ідентичності, походження, доходу чи переконань.

Права людини — це ніби основні правила, що дають змогу жити вільно та безпечно. Вони існують для того, щоб захищати те, що є спільним для всіх нас: людську гідність → ідею, що кожне життя має цінність і кожна людина заслуговує на повагу.

ПРАВА ЛЮДИНИ:

УНІВЕРСАЛЬНІ

вони належать усім і всюди.

НЕВІДЧУЖУВАНІ

їх не можна відібрати чи відмовитися від них.

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІ ТА НЕПОДІЛЬНІ

щоб кожне право було по-справжньому повною мірою реалізовано, воно залежить від інших прав.

СВОБОДИ ТА ПРАВОМОЧНОСТІ

Що означає інтерпретувати права людини як свободи та привілеї?

Свободи: це простір, де ви можете думати, висловлюватися, робити вибір і брати участь у житті суспільства, не зазнаючи примусу чи контролю. Свободи вимагають, щоб влада не втручалася і не перешкоджала. Наприклад:

- **Свобода вираження поглядів** → Вас не повинні піддавати цензурі
- **Свобода думки, совісті та віросповідання** → Ніхто не має права нав'язувати вам думки та переконання
- **Свобода об'єднання** → Ніхто не має права заборонити вам збиратися з певною метою
- **Право на приватність** → За вами не мають стежити та порушувати вашу приватність.

УВАГА → свобода не означає, що «все дозволено». Деякі свободи можуть бути обмежені з метою захисту прав інших людей, їхньої безпеки або громадського порядку. Будь-яке обмеження повинно мати правову основу, переслідувати законну мету та бути дійсно необхідним.

Законні права (правомочності): стосуються того, що люди повинні мати можливість отримати, до чого мати доступ або чим користуватися. Ці права часто вимагають від органів державної влади вжиття активних дій

- **Право на освіту** → Влада повинна забезпечити школи
- **Право на гідну та безпечну працю** → Врегулювати умови праці
- **Право на харчування та належний рівень життя** → Створити системи соціального захисту

Свобода відчиняє двері. Законні права допомагають переконатися, що кожен може до них дійти

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВ

- **ПОВАЖАТИ:** Не втручатися безпідставно (неправомірно) у права людей
- **ЗАХИЩАТИ:** Запобігати порушенням (зловживанням) прав людини з боку інших осіб, компаній чи організацій
- **ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ (РЕАЛІЗОВУВАТИ):** Вживати практичних заходів для того, щоб права були доступними в реальному житті

> ГРУПИ ПРАВ ЛЮДИНИ

> КЛЮЧОВІ КОНВЕНЦІЇ В ЄВРОПІ

ПРАВА МОЛОДІ

ЩО ТАКЕ МОЛОДЬ?

Молодь — це перехідний період між дитинством і дорослим життям, який супроводжується особливими викликами та етапами розвитку. Універсального визначення поняття «молодість» на основі віку не існує — різноманітність визначень та підходів, що ґрунтуються на національній політиці, відображає унікальний характер періоду молодості.

Молода людина стикається з багатьма унікальними викликами — від особистого розвитку та дозрівання, через усвідомлення своєї ролі в суспільстві, до прийняття рішень щодо власного життя. Період юності часто асоціюється з освоєнням змін, відкриттями, пригодами та зіткненням з реальністю.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права дитини визначає, що дитиною є будь-яка особа віком до 18 років.

Цей посібник призначений для осіб віком від 18 років, хоча він може бути корисним і для підлітків молодшого віку.

Які права має молодь?

Універсальність прав людини поширюється також і на молодь. Однак цей посібник зосереджується на правах, які мають особливе значення для перехідного періоду від дитинства до дорослого життя. Усі визначення взято з Посібника з захисту прав молоді, авторами якого є Управління ООН з прав людини, Фонд «Освіта понад усе» та організація «Silatech». Для отримання більш детальної інформації про права молоді радимо ознайомитися з «Посібником з захисту прав молоді».

ПРАВА МОЛОДІ

1. Право на освіту
2. Право на гідну працю
3. Право на участь у громадських справах
4. Право на свободу думки, совісті та віросповідання
5. Право на свободу поглядів та їх вираження
6. Права на свободу мирних зібрань та об'єднання
7. Право на соціальне забезпечення
8. Право на здоров'я
9. Право на належне житло
10. Право на чисте, здорове та стале довкілля
11. Права людини в цифровому просторі та право на приватність

1. Право на освіту

Освіта є як самостійним правом людини, так і "правом-інструментом" (правом, що розширює можливості) або сходинкою до реалізації інших прав людини. Освіта є головним рушієм (засобом), що дозволяє вирватися з бідності економічно та соціально незахищеним верствам населення, а також отримати ресурси для повноцінної участі в житті своїх громад.

Таким чином, освіта слугує для подолання нерівності та забезпечення сталого розвитку.

Право на освіту включає в себе

- Безкоштовна освіта, принаймні на початковому та базовому рівнях
- Обов'язкова початкова освіта
- Безкоштовна або поступове запровадження безкоштовної середньої освіти
- Рівний доступ до вищої освіти з поступовим запровадженням безкоштовної освіти
- Освіта з питань прав людини
- Право батьків обирати вид освіти, яку отримують їхні діти
- Доступ до освіти, а також професійна орієнтація для молодих жінок, молоді з інвалідністю та молодих біженців

Освіта спрямована на всебічний розвиток особистості та зміцнення поваги до прав людини та основних свобод. Вона має надавати всім людям можливість ефективно брати участь у житті вільного суспільства, а також сприяти взаєморозумінню, терпимості та дружбі між народами та расовими чи релігійними групами.

2. Право на гідну працю

Реалізація права на гідну працю сприяє розвитку самостійності та незалежності молоді, що може створити передумови для реалізації інших основних прав людини. Праця — це не лише засіб отримання доходу. Право на гідну працю передбачає справедливі та сприятливі умови праці, а повну та продуктивну працю слід заохочувати, дотримуючись при цьому основних політичних та економічних свобод особистості.

Право на гідну працю тісно пов'язане з реалізацією права на достатній рівень життя і є невід'ємною та невіддільною складовою людської гідності. Право на гідну працю включає:

- Заборона примусової праці; право вільно обирати або приймати роботу
- Безпечні та здорові умови праці
- Мінімальний вік або мінімальні вікові межі для прийняття на роботу
- Рівність можливостей та рівне ставлення; відсутність дискримінації щодо доступу до зайнятості та збереження робочого місця
- Справедлива винагорода для забезпечення гідного рівня життя
- Рівна оплата за працю рівної цінності
- Розумний робочий графік та оплачувана відпустка
- Створення профспілок та вступ до профспілки на власний вибір

Доступ до першої роботи є можливістю для економічної самостійності та, у багатьох випадках, засобом виходу з бідності. **Держави зобов'язані** вживати політичних, законодавчих та бюджетних заходів, спрямованих **на досягнення повної зайнятості в межах своїх наявних ресурсів**. У контексті боротьби з поширенням безробіттям серед молоді, зокрема серед молодих жінок, право на працю вимагає від держав створення сприятливих макроекономічних умов для реалізації цього права та впровадження конкретних заходів з сприяння зайнятості, спрямованих на молодь, особливо на молодих жінок, а також на молодь, що перебуває у вразливому становищі.

3. Право брати участь в управлінні державними справами

Участь сприяє просуванню всіх прав людини. Вона відіграє вирішальну роль у зміцненні демократії, верховенства права, соціальної інклюзії та економічного розвитку. Вона має вирішальне значення для зменшення нерівності та соціальних конфліктів. Вона також важлива для розширення можливостей окремих осіб та груп і є одним із основних елементів підходів, заснованих на правах людини, спрямованих на ліквідацію маргіналізації та дискримінації. Крім того, процес прийняття рішень є більш обґрунтованим, легітимним та стійким, коли молоді люди беруть у ньому участь, оскільки це дозволяє враховувати та задовольняти реальні потреби молоді. Організації, очолювані молоддю та орієнтовані на молодь, відіграють важливу роль у суспільному житті.

Право на участь включає:

- Право голосувати та бути обраним на справжніх періодичних виборах, що проводяться таємним голосуванням, на засадах загального та рівного виборчого права
- Участь у вирішенні суспільних справ — як безпосередньо, так і через вільно обраних представників
- Рівний доступ до державних послуг
- Отримання можливості висловлювати свою думку та брати участь у процесах прийняття рішень з усіх питань, що становлять суспільний інтерес

Крім того, слід гарантувати право на правоздатність на рівних з іншими у всіх сферах життя, щоб забезпечити можливість реалізації права на участь для всіх, включаючи молодь з інвалідністю.

Щоб уникнути формальних заходів, участь молоді має бути змістовною. Зусилля, спрямовані на розширення участі молоді, повинні супроводжуватися посиленням гендерної рівності в представницьких органах, а також міжпоколінним діалогом, щоб участь молоді не відбувалася ізольовано.

4. Право на свободу думки, совісті та віросповідання

Кожна людина має право на свободу думки з будь-яких питань, на власні переконання, а також на вибір релігії чи вірування та на прояв такої релігії чи вірування у вигляді богослужіння, дотримання обрядів, практики та навчання — як індивідуально, так і разом з іншими, публічно чи приватно. Це право поширюється на відмову від військової служби за переконаннями совісті. Відмова від військової служби за переконаннями стосується молоді більше, ніж будь-якої іншої групи, оскільки у багатьох державах молодих людей призивають на обов'язкову військову службу або вони отримують повістку приблизно у віці 18 років.

5. Право на свободу думки і слова

Право на свободу думки та вираження поглядів охоплює низку елементів. До них належать свобода без перешкод шукати, отримувати та поширювати інформацію та ідеї будь-якого характеру, а також свобода ЗМІ, що передбачає забезпечення безпеки журналістів та інших працівників ЗМІ. Це право також включає право на свободу слова; однак розпалювання національної, расової чи релігійної ненависті шляхом підбурювання до дискримінації, ворожості чи насильства має бути заборонено законом.

6. Права на свободу мирних зібрань та об'єднання

Право на свободу мирних зібрань включає право на проведення зустрічей, сидячих страйків, страйків, мітингів, заходів або інших форм протестів як в офлайн, так і в онлайн. Вільне висловлення скарг чи занепокоєнь шляхом мирних протестів також є невід'ємною частиною права на участь.

Право на свободу об'єднання передбачає право фізичних осіб або будь-яких юридичних осіб взаємодіяти та об'єднуватися між собою з метою колективного вираження, просування, реалізації та захисту спільних інтересів. Це включає право на створення та керівництво неурядовими організаціями, профспілками, фондами, політичними партіями та релігійними об'єднаннями. Свобода мирних зібрань та об'єднання слугують засобом реалізації багатьох інших прав і є невід'ємними складовими демократії.

Безпека журналістів та інших працівників ЗМІ. Це право також включає право на свободу слова; однак поширення національної, расової чи релігійної ненависті шляхом підбурювання до дискримінації, ворожості чи насильства має бути заборонено законом.

7. Право на соціальний захист

Соціальне забезпечення, яке зазвичай являє собою фінансову допомогу з боку держави, широко визнається як важливий інструмент для скорочення та подолання бідності, а також сприяння соціальній інклюзії. Соціальне забезпечення гарантує гідність усім людям, коли вони опиняються в обставинах, що позбавляють їх можливості повною мірою реалізувати свої права людини.

Право на соціальний захист включає право на отримання та збереження соціальних виплат без дискримінації з метою забезпечення захисту від:

- відсутності доходу від трудової діяльності, спричинена хворобою, інвалідністю, вагітністю та пологами, виробничою травмою, безробіттям, старістю або смертю члена сім'ї
- недоступності медичної допомоги
- недостатньої підтримки з боку сім'ї, особливо щодо дітей та дорослих, які перебувають на утриманні

Право на соціальний захист та право на гідну працю — це дві сторони однієї медалі. Хоча рівні безробіття та неповної зайнятості серед молоді можуть бути наслідком різноманітних чинників і не завжди пов'язані виключно або безпосередньо з діяльністю держави, невиконання права на працю зобов'язує держави вживати негайних заходів для забезпечення права на соціальне забезпечення без дискримінації та незалежно від форми зайнятості.

8. Право на здоров'я

Право на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я охоплює широке коло факторів, які можуть допомогти нам вести здоровий спосіб життя.

Це стосується не лише своєчасної та належної медичної допомоги, а й основних чинників, що визначають стан здоров'я, таких як:

- доступ до безпечної та питної води та належних санітарних умов
- достатнє забезпечення безпечними продуктами харчування, повноцінним харчуванням та житлом;
- здорові умови праці та навколишнього середовища; та
- доступ до освіти та інформації у сфері охорони здоров'я.

Право на здоров'я також передбачає певні свободи та права. До них належать:

- Право на захист від медичного лікування без згоди пацієнта, зокрема від медичних експериментів та досліджень або примусової стерилізації;
- Право не піддаватися катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, видам поведінки чи покарання
- Право на систему охорони здоров'я, що забезпечує рівність можливостей для кожного у досягненні найвищого можливого рівня здоров'я;
- Право на профілактику, лікування та боротьбу з хворобами;
- Доступ до життєво необхідних ліків
- Охорона здоров'я матерів, дітей та репродуктивне здоров'я
- Рівний та своєчасний доступ до базових медичних послуг
- Надання освіти та інформації з питань охорони здоров'я
- Участь населення у прийнятті рішень, що стосуються охорони здоров'я, на національному та місцевому рівнях.

9. Право на достатнє житло

Право на достатнє житло є складовою частиною права на належний рівень життя; це означає, що кожна людина має право жити в безпеці, спокої та гідності.

- Захист від примусових виселень та свавільного руйнування й знесення власного житла
- Право на захист від свавільного втручання в особисте життя, приватність та сімейне життя
- Право обирати місце проживання, самостійно визначати, де жити, та право на свободу пересування
- Рівний та недискримінаційний доступ до належного житла
- Участь у процесі прийняття рішень щодо житлових питань на національному та місцевому рівнях
- Безпечне житло, вільне від домашнього чи сексуального насильства.

Незважаючи на ключове значення права на належне житло, мільйони людей у всьому світі живуть в умовах, що становлять загрозу для їхнього життя чи здоров'я, наприклад, у переповнених трущобах та неформальних поселеннях, або в інших умовах, що не забезпечують дотримання їхніх прав людини та гідності.

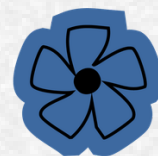
Достатнє житло має забезпечувати не лише захист від стихій. Щоб певні види житла можна було вважати «належним житлом», вони повинні відповідати низці умов; як мінімум, житло має відповідати таким критеріям:

- **Захист від примусового виселення:** кожна людина повинна мати певний рівень безпеки, який гарантує правовий захист від примусового виселення, утисків та інших загроз.
- **Доступність:** вартість житла не повинна ставити під загрозу можливість користуватися іншими правами, такими як право на харчування, освіту, охорону здоров'я тощо.
- **Придатність для проживання:** належне житло повинно забезпечувати достатню площу, захист від холоду, вологи, спеки, дощу, вітру та інших загроз для здоров'я, конструктивних небезпек і хвороб.
- **Наявність послуг, матеріалів, об'єктів та інфраструктури:** належні житлові умови передбачають доступ до безпечної питної води, належних санітарно-гігієнічних умов, енергії для приготування їжі, опалення та освітлення, санітарно-гігієнічних приміщень та приміщень для прання, засобів для зберігання продуктів харчування, вивезення сміття тощо.
- **Доступність:** житло не вважається достатнім, якщо не враховуються конкретні потреби соціально незахищених та маргіналізованих груп (таких як малозабезпечені, люди, що зазнають дискримінації; особи з інвалідністю, жертви стихійних лих).
- **Розташування:** належне житло має забезпечувати доступ до робочих місць, медичних послуг, шкіл, дитячих садків та інших об'єктів соціальної інфраструктури і не повинно будуватися на забруднених ділянках або поблизу джерел забруднення.
- **Культурна адекватність:** Належне житло має поважати та враховувати прояви культурної ідентичності та способи життя.

10. Право на чисте, здорове та стале довкілля

Чисте, здорове та стале довкілля є запорукою повноцінної реалізації широкого спектру прав людини, зокрема прав на життя, здоров'я, харчування, воду та санітарію. Право на чисте, здорове та стале довкілля, визнане Радою з прав людини Організації Об'єднаних Націй у 2021 році та Генеральною Асамблеєю у 2022 році, безпосередньо пов'язує захист довкілля з правами людини, створюючи важливу основу для захисту захисників екологічних прав людини. Зміна клімату та погіршення стану довкілля також порушують питання міжпоколінної справедливості та рівності — ідеї про те, що нинішні покоління мають певні обов'язки перед майбутніми поколіннями.

До основних елементів права на здорове довкілля належать:

- Безпечний і стабільний клімат: необхідні амбітні заходи щодо боротьби зі зміною клімату, щоб захистити права тих, хто найбільше страждає від наслідків зміни клімату, хоча часто саме вони найменше сприяли її виникненню.
- Здорові екосистеми: Захист земель і водних ресурсів, що нас оточують, відповідає інтересам як нинішнього, так і майбутніх поколінь.
- Нетоксичне середовище: Забруднення є основною причиною передчасної смертності в країнах, що розвиваються, і непропорційно сильно впливає на дітей та молодь, особливо на тих, хто перебуває у вразливому становищі. Усі люди мають право на чисте повітря для дихання, чисту воду для пиття та безпечну їжу.
- Справедливість та інклюзивність: Усі люди мають право на доступ до інформації про стан навколишнього середовища, на реальне залучення до процесу формування екологічної політики, а також на доступ до правосуддя у разі, якщо вони зазнають шкоди від екологічних проблем у коротко-, середньо- чи довгостроковій перспективі.

11. Права людини в цифровому просторі та право на приватність

Цифрові технології надають нові засоби для відстоювання, захисту та реалізації прав людини і впливають на всі види прав. Вони визначають, як люди отримують доступ до інформації та обмінюються нею, формують свої думки, ведуть дискусії та мобілізуються — вони докорінно змінили «публічний простір». Однак їх також використовують для придушення, обмеження та порушення прав, наприклад, через стеження, цензуру, онлайн-переслідування, алгоритмічну упередженість та автоматизовані системи прийняття рішень.

Зловживання цифровими технологіями також непропорційно сильно впливає на маргіналізованих осіб та групи, що призводить до нерівності та дискримінації — як в Інтернеті, так і в реальному житті. У міру того, як наш світ дедалі більше розгортається у цифровому просторі, потреба у повазі до наших прав як в Інтернеті, так і в реальному житті стає ще більшою, що особливо актуально для молоді, яка є одним із основних користувачів цифрових та онлайн-технологій. Водночас подолання цифрового розриву для забезпечення доступу до Інтернету для всіх є необхідною передумовою для реалізації прав людини в Інтернеті.

Саме з усвідомлення існування згаданих прав ми починаємо обговорення проблем, з якими стикається молодь у повсякденному житті.

Багатовимірні виклики, з якими стикається молодь

Багатовимірна проблема передбачає усвідомлення взаємопов'язаних аспектів, що утворюють перешкоду. Багатовимірні проблеми є складними, їхню точну причину важко визначити, і вони чинять багатозаровий вплив на людину. YPAR — це метод, який може допомогти виявити першопричини та наслідки багатовимірних проблем.

Багатовимірні виклики, з якими стикається молодь, враховують місце людини в суспільній ієрархії, її доступ до влади та привілеїв. Часто, коли ми говоримо про багатовимірні виклики для молоді, ми маємо на увазі те, як ці фактори впливають на розвиток молоді людини та її входження у доросле життя, а також на її свободу реалізовувати свої права.

Цей методичний посібник є вступом до того, як розуміти та досліджувати багатовимірні проблеми молоді з використанням методології YPAR.

Впровадження

молодіжною
організацією

YPAR

У травні 2026 року команда YPARC запросила молодь із 6 європейських країн і провела вступний навчальний курс, присвячений YPAR та адвокації. Хоча навчальний матеріал знайомить учасників з етапами YPAR, допомагає зрозуміти права та виклики, з якими стикається молодь, а також методології досліджень, розробку та оцінку досліджень, цей курс є лише відправною точкою, і учасникам ще належить провести власне дослідження.

Вік учасників тренінгу становив від 13 до 28 років; серед них були молоді люди з інвалідністю, представники спільноти ЛГБТКІА+, молоді жінки, молодь із малозабезпечених сімей, сільська молодь, молодь, що зазнає дискримінації за расовою ознакою, та молодь, яка постраждала від війни. Водночас зміст цього тренінгу можна легко адаптувати до будь-яких інших цільових груп у сфері роботи з молоддю.

Тренінг складався з 15 занять, які були розділені на 4 основні теми:

Вступ до YPAR

Методологія

Вступ до адвокації

Оцінка та подальші кроки

Тренінг з YPAR та адвокації був розроблений організацією QUEST (Бельгія), а його організатором виступила Association For You (Болгарія). Дякуємо партнерам за додаткову підтримку під час занять!

Вступ до YPAR

Розуміння YPAR

Session Outline

Першим кроком до розуміння молодіжного дослідницького підходу, що базується на участі (YPAR), є ознайомлення з його етапами. Наступне заняття поділяється на дві частини: короткий теоретичний вступ до YPAR та практичне завдання, яке дасть учасникам змогу проаналізувати дії, які можна вжити в рамках процесу YPAR.

Підготовка підґрунтя: Розуміння

Цілі

Розуміння того, з яких елементів складається YPAR (Молодіжна дія на основі участі) та які її етапи

Матеріали

Гра: Етапи (фази) циклу YPAR

Гра: Сценарії YPAR

Етап 1. Вступ “Що таке YPAR”

5 хв.

YPAR — це система, заснована на принципах рівності, в рамках якої молодь, зокрема представники невідоміючих спільнот, виступають у ролі співдослідників, щоб виявляти, вивчати та вирішувати проблеми соціальної справедливості, що впливають на їхнє життя.

Відскануйте
QR-код, щоб
переглянути
презентацію

Етап 1. Вступ "Що таке YPAR"

YPAR ґрунтується на таких основних принципах

- **Критична свідомість** Воно допомагає молоді зрозуміти глибинні причини несправедливості, такі як системний расизм, нерівність у школах та проблеми безпеки.
- **Від досліджень до дій** : Цей процес складається з 4 етапів:
 - виявлення проблем
 - збір даних (щоб гарантувати, що рішення ґрунтуються на фактичних даних)
 - аналіз даних
 - вжиття заходів
- **Розширення прав і можливостей** YPAR як форма соціальної справедливості, що надає молоді можливість боротися з системною несправедливістю, а не лише вирішувати окремі проблеми.

YPAR ґрунтується на переконанні, що молодь є рушійною силою змін та творцями знань, а не лише пасивними об'єктами досліджень.

Вона ґрунтується на таких основних принципах

Три його ключові елементи — це

- Дослідження
- Участь
- Зміни

І вони тісно пов'язані між собою

Етап 2. Етапи YPAR

30 хв.

1. **Визначення проблеми:** молодь вивчає свою громаду та вирішує, яка проблема чи тема є для них найважливішою.
2. **Вибір найкращого методу дослідження:** Група вирішує, яким чином вона збиратиме інформацію (наприклад, опитування, інтерв'ю, спостереження)
3. **Збір даних:** Молоді люди збирають інформацію від інших людей або зі свого оточення, щоб краще зрозуміти проблему.
4. **Аналіз даних:** Група вивчає та інтерпретує інформацію з метою виявлення закономірностей, основних висновків та глибинних уявлень
5. **Планування змін:** На основі отриманих висновків учасники вирішують, які заходи вони хочуть вжити для вирішення цієї проблеми.
6. **Дії на користь змін:** Група втілює свій план у життя (наприклад, проводить кампанії, заходи, презентації, займається адвокаційною діяльністю).
7. **Аналіз та оцінка:** Молоді люди аналізують, що вдалося, а що ні, та що вони навчилися в ході цього процесу.
8. **Поширення результатів:** Група інформує інших (громаду, зацікавлені сторони, осіб, що приймають рішення) про свої висновки та вжиті заходи.

Вступ до YPAR

Етап 2. Етапи YPAR

Гра Фази циклу YPAR

Відскануйте
QR-код, щоб
отримати ігрові
картки

Виріжте кожну картку дії з
аркуша та роздайте по одній
кожному учаснику.

Розділіть учасників на невеликі групи
та дайте їм 10 хвилин, щоб
обміркувати, до яких етапів моделі
YPAR належать призначені їм дії.

Почніть з фази 1 і
запитайте: «У кого є
картка, що відповідає цій
фазі?»

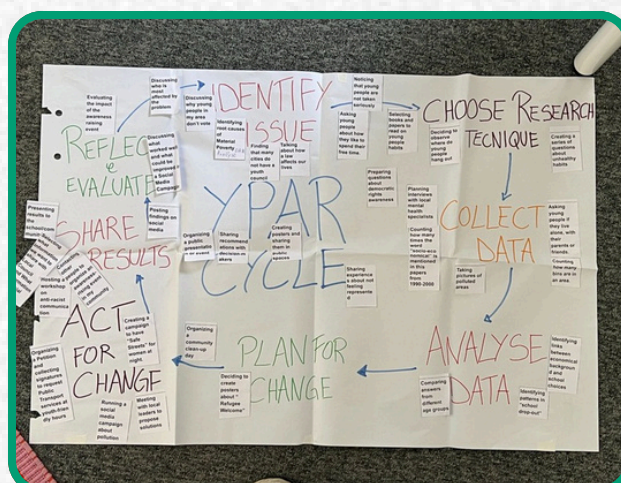
Після групової дискусії
знову зберіть усіх
разом.

Попросіть цих учасників пояснити,
чому, на їхню думку, це підходить, а
потім запропонуйте їм приклеїти
свою картку до розділу «Етап 1» на
дошці.

Повторіть цей процес
послідовно для решти
етапів.

Вступ до YPAR

Етап 3. “Це YPAR чи ні?”

20 хв.

Що таке YPAR Гра зі сценаріями

Відскануйте
QR-код, щоб
переглянути
сценарії

- 1. Роздайте роздруковані картки із ситуаціями.** Дайте кожному учаснику кілька хвилин, щоб самотійно, в тиші, ознайомитися зі своїм сценарієм і вирішити: чи є це YPAR, чи НІ? Чому?
- 2. Попросіть учасників об'єднатися в пари зі своїми сусідами.** Разом вони порівнюють свої ситуації, діляться першими думками та перевіряють, чи збігаються їхні класифікації.
- 3. Об'єднайте дві пари, щоб утворити групи по 4 особи.** Група повинна спільно обговорити ситуації та спробувати дійти остаточного групового консенсусу: YPAR чи НІ?
- 4. Зберіть усіх учасників у залі.** Проаналізуйте ситуації по черзі. Попросіть представників кількох груп розповісти про свій сценарій, остаточне рішення та обґрунтування цього рішення.

Етапи 4. Підсумкове обговорення

5 хв.

Підсумок основних моментів

ІВступ до YPAR

Якими є ваші права?

План сесії

Ця сесія присвячена оцінці зацікавленості учасників та ознайомленню їх із правами молоді. Вона допомагає визначити багатоаспектні проблеми молоді, виходячи з реальних обставин, шляхом започаткування дискусії щодо порушення або дотримання цих прав.

Визначення прав, наведені у наочному посібнику («Картки прав молоді»), взяті з Набору інструментів для захисту прав молоді, розробленого Управлінням ООН з прав людини, фондом «Education Above All» та організацією Silatech.

Якими є ваші права?

Цілі

- Розпочніть обговорення на тему прав молоді, щоб оцінити рівень знань учасників
- Оцініть зацікавленість учасників

Матеріали

Відскануйте QR-код, щоб отримати картки прав молоді

Загальний час

65 хв.

Вступ до YPAR

Етап 1. Під час перерви

1 хв.

Тренери готують приміщення, розкладаючи на підлозі роздруковані картки з правами молоді. Існує 11 прав молоді = 11 карток.
На лицьовій стороні картки буде зображення, пов'язане з відповідним правом, а на звороті — визначення.

Етап 2.

20-25 хв.

Учасники мовчки заходять до кімнати та обходять її. Їм пропонують стати біля зображення, яке викликає у них цікавість.

5 хв.

Учасники та фасилітатор сідають групами навколо зображень. У групах за темами учасники читають визначення, наведене на звороті, та обговорюють, як вони розуміють це конкретне право і як пов'язують його зі своєю реальністю (чи поважається це право у вашій реальності? Як саме чи чому ні?). 15–20 хв.

Вступ до YPAR

Етап 3

30 хв.

Ми повертаємося до групового обговорення, і групам пропонується ознайомитися з визначеннями прав та підсумувати результати своїх обговорень (якщо можливо, наведіть 1–2 приклади того, як це право дотримується або не дотримується). 25 хвилин
[Можливо, тут варто ознайомити учасників із Стратегією ЄС щодо молоді, щоб пов'язати її з правами молоді]

Етап 4. Підсумкове обговорення

10 хв.

Питання для повторення:

- Чи можете ви назвати 11 прав молоді?
- Які емоції у вас виникли під час обговорення того, чи дотримуються цих прав? Чи почули ви від інших щось таке, що вас особливо зачепило?
- Чи змінює знання про права молоді ваше сприйняття власного досвіду у вашому контексті? Які питання у вас виникають у зв'язку з цими правами та Стратегією щодо молоді?

Вступ до YPAR

Якими є ваші проблеми?

План сесії

Виявлення багатовимірних проблем молоді є фундаментальним елементом процесу YPAR. Ці проблеми повинні визначати самі молоді люди, які входять до цільової групи та стикаються з ними. Наприклад, фізично здоровий чоловік не матиме такого самого життєвого досвіду, як жінка з інвалідністю, досліджуючи рівень доступності жіночих туалетів. Досліджуючи проблеми, з якими стикається сама молодь, ми дотримуємося підходу «знизу», що є характерною рисою методології YPAR.

Наступне заняття є продовженням семінару «Які ваші права?». Якщо ви не ведете заняття з міжнародною групою, можете пропустити етап об'єднання учасників за національністю, який відбувався на попередньому семінарі.

У чому полягає ваша проблема?

Цілі

Учасники обирають право, яке вони хочуть дослідити

Матеріали

- Папір формату A4
- Ручки та маркери

Загальний час

60-65 хв.

Етап 1. Проблема, яку ми хочемо дослідити

25 хв.

Учасники повертаються до своїх національних команд, домовляються, яке саме право вони хочуть дослідити в першу чергу, та обговорюють, як вони сприймають це право. Учасники обговорять проблеми, з якими вони стикаються у зв'язку з цим правом, та визначають спільну проблему.

Кожна група запише свою проблему на аркуші паперу.

Етап 2. Групове відшкодування

30 хв.

Повернувшись до пленарного засідання, кожна національна команда розповідає про право, яке вона хоче дослідити, та (за бажанням) ділиться досвідом щодо цього права й викликів, які вона визначила.

5 хвилин на групу

Етап 3 - Підсумкове обговорення
(якщо одне й те саме право було
обрано в кількох групах)

5-10 хв.

- Оскільки ви обрали одне й те саме право на розслідування, які відмінності та подібності ви бачите між цими групами?
- Як ці різні точки зору можуть доповнювати одна одну?

Приклади

проблем, які ми виокремили під час тренінгу YPARC:

- Вуличне домагання щодо жінок
- Житлова криза
- Тиск, пов'язаний із необхідністю досягнення високих навчальних результатів
- Вплив війни на психічне здоров'я
- Недоступність прав людини
- Гіперсексуальна поведінка як спосіб подолання травми

Вступ до YPAR

Дерево справедливості

План сесії

Після того як ви з'ясували, якими є ваші права, як вони пов'язані з вашими проблемами, та визначили спільну проблему, з якою стикається ваша група, настав час з'ясувати, звідки беруть початок коріння цієї проблеми, що її підтримує, як вона проявляється та що вже робиться для її вирішення.

Дерево справедливості

Цілі

- Зрозуміти першопричини та системні аспекти порушень прав молоді.
- Забезпечити врахування думки кожного (а не лише тих, хто голосніше за інших)

Матеріали

- папір
- клей
- стікери
- ножиці
- ручки
- скотч

Загальний час

2 г. 30 хв.

Етап 1. Організм як система

35 хв.

[Якщо є можливість, виконуйте вправу на свіжому повітрі]

Встаньте біля дерева. Покладіть руку на його кору. Закрийте очі. Відчуйте, як ваші ноги стоять на землі (це ваші коріння). Відчуйте свій хребет (це ваш стовбур). Відчуйте, як витягуються ваші руки (це ваші гілки). А тепер дихайте в унісон. На «вдих» підніміть свої гілки. На «видих» опустіть їх.

Етап 1. Організм як система

Представляємо «дерево справедливості»

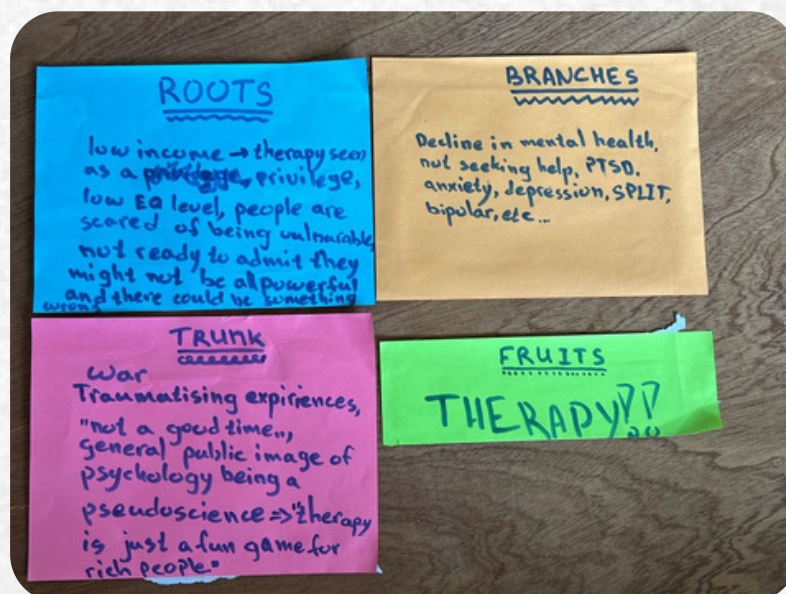
- **КОРЕНІ** (видимі або уявні підземні, приховані причини): історична політика, колоніальна експлуатація, капіталізм, патріархат, расизм, класові упередження, закони, корпоративна влада
- **СЛОВ'ЯКИ** (видимий, структурний, сучасні системи, що все підтримують): сучасні інституції, медійні наративи, економічні системи, реклама, субсидії, інфраструктура.
- **ГІЛКИ** (симптоми, які ми бачимо): расизм, нерівності, проблеми з доступністю, структурні бар'єри тощо.
- **ПЛОДИ** (нові рішення, те, що дає дерево).

Індивідуальне мовчазне мапування (15 хв)

- Кожна людина записує 3–5 ідей для кожної категорії, пов'язаних із проблемою своєї команди.

Фасилітатор може тихо включити музику та надати такі навідні підказки:

- «Подумайте, кому вигідно, щоб ця проблема залишалася незмінною»,
- «Подумайте про речі, які можуть вас здивувати...»
- «Подумайте про закон, субсидію, шкільну програму... Де саме криється ця проблема?»

Етап 2

1 г. 45 хв.

Побудова «дерева груп»:

Розділіть учасників на національні групи, кожна з яких має:

- Намалювати дерево (на аркуші паперу)
- Розмістити всі стікери. Спочатку — мовчки.

Наступні 30 хвилин: Обговорюйте, об'єднуйте в групи, переміщуйте, додавайте. Використовуйте маркери чи інші засоби, щоб позначити зв'язки, і задавайте такі питання: «Чого бракує? Яке коріння з'єднує ці дві гілки?» «Чи є тут «головне коріння» (єдина глибинна причина, яка живить усе інше?)» «Де ви бачите владу? Хто її утримує?»

Наступні 10 хвилин: додайте можливі ПЛОДИ (рішення, дії, дослідницькі питання) — їх можна намалювати, написати або наклеїти у вигляді зображень

Прогулянка галереєю (20 хвилин)

Учасники мовчки ходять із стікерами, наприклад, нового кольору,

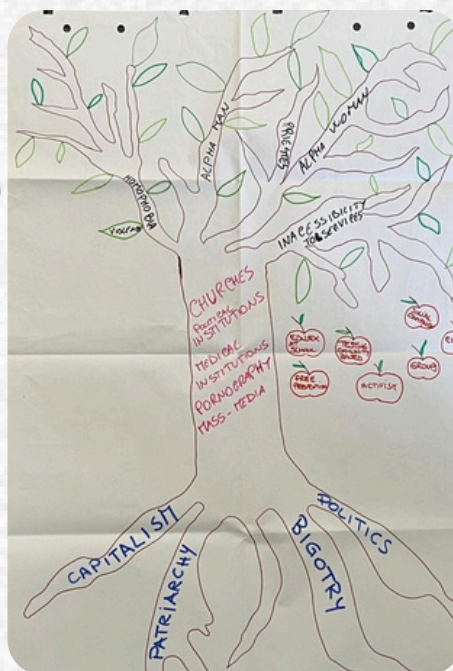
На кожному стікері вони пишуть:

«Я БАЧУ...» (щось

потужне або несподіване)

«Я ЗАДАЮСЯ ПИТАННЯМ...» (питання про відсутній зв'язок)

«А ЩО, ЯКЩО...» (радикальна можливість)

Етап 3. Підсумкове обговорення

5 хв.

Методологія

Що таке дослідження?

План сесії

Після того як учасники визначили проблему, яку вони хочуть дослідити, та її причини, вони готові перейти до формулювання дослідницького питання. Важливо ретельно підібрати правильне питання, оскільки саме воно стане рушійною силою дослідження.

Цей сеанс поділяється на дві частини: перша частина присвячена презентації про те, що таке дослідницьке питання та як його сформулювати (див. презентацію у додатку), тоді як друга частина дає групам час застосувати ці знання на практиці та сформулювати питання.

Що таке
дослідження?

Цілі

Розуміння того, що таке дослідження, як його проводити та як сформулювати ідеальне дослідницьке питання

Матеріали

Відскануйте QR-код, щоб переглянути презентацію щодо теми дослідження

Етап 1: Що для вас є змістовним питанням?

7 хв.

Робота в парах: Рефлексія

Розділіть учасників на пари та дайте їм 3 хвилини на відповіді на ці запитання:

«У якій сфері мого життя у мене є можливість ставити глибокі питання? І з ким?»

Тоді попросіть декого з них поділитися своїми думками

Етап 2: Чому питання мають значення?

15 хв.

Система освіти охоплює всі етапи — від **відкритого пошуку** до **повторення** та **прийняття**

Освіта має бути **ДІАЛОГІЧНОЮ** та ґрунтуватися на **критичному підході**

- **диво** пробуджує цікавість
- **навчання** жити в умовах невизначеності
- **критичний діалог** перетворює питання на соціальне навчання та дії

Завдання в парах: Рефлексія (по одному питанню за раз)

Розділіть учасників на пари та дайте їм кілька хвилин на обговорення кожного питання:

- Чи є у вас під час навчання можливість задавати питання?
- З вашого життєвого досвіду, кого рідше перебивають або до кого ставляться серйозніше, коли він задає питання?
- Якими якостями повинен володіти хороший слухач?

Етап 3. Дослідницьке питання

10 хв.

«Питання» проти «дослідницького питання»

Питання:

- Емоційний
- Екзистенційний
- Політичний
- Моральний
- Рольова модель

Приклади

- Чому існує нерівність? •
- Чому люди дискримінують інших? •
- Якого майбутнього я хочу? •

Дослідницьке питання полягає в тому, що...

Головне питання, на яке намагається відповісти ваше дослідження

ХАРАКТЕРИСТИКИ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПИТАННЯ

УЗГОДЖЕНЕ

Чи це відповідає тому, що ми насправді хочемо зрозуміти?

ЧІТКО ОКРЕСЛЕНЕ

- 1 головне питання
- 1 чітка тема (не багатоаспектна)
- Чи зможе це зрозуміти 10-річна дитина?

ЗДІЙСНЕННЕ

Чи справді ми можемо це дослідити?
Чи є у нас час, персонал, ресурси та дані?
Перевірте обмеження!

ГРУНТОВНЕ

Яку прогалину чи проблему ми намагаємося вирішити?
Що вже існує з цього питання?
Які зміни могло б сприяти це дослідження?
Звертайте увагу на перебої в електропостачанні!

Етап 3. Дослідницьке питання**ТИПОВІ ПОМИЛКИ****ЗАНАДТО
ШИРОКЕ**

«Як ми можемо змінити світ?»

ВИПРАВЛЕННЯ: додати групу, місце, часові рамки, аспекти

**ЗАНАДТО
ФОРМАЛЬНЕ**

«Чи є проблемою те, що в бідних районах менше зелених зон?»

ВИПРАВЛЕННЯ: перейти від судження до запитання

ЗАКРИТІ ПИТАННЯ

«Чи корисні соціальні мережі?»

ВИПРАВЛЕННЯ: використовуйте «як», «що», «в якій мірі»...

НЕЧІТКІ ПОНЯТТЯ

«Як суспільство ставиться до природи?»

ВИПРАВЛЕННЯ: конкретно визначте поняття

ЯК СФОРМУЛУВАТИ ДОСЛІДНИЦЬКЕ ПИТАННЯ

ПИТАЛЬНЕ СЛОВО + ПИТАННЯ ПРОЦЕС ДОСВІД + ТЕМА ГРУПИ + МІСЦЕ + УМОВИ ЧАСУ ?

Приклади

- Як молодь у Варні переживає екотривогу?
- Які фактори сприяють споживанню одягу «швидкої моди» серед підлітків віком 12–18 років у Барселоні?

Етап 3. Дослідницьке питання

ПИТАЛЬНЕ СЛОВО

Щоб сформулювати дослідницьке питання, дуже важливо ретельно підійти до його вибору

ЯК

Процес, досвід, механізми

«Як молодь кольорової раси стикається з расизмом у Варні?»

ЩО

Визначте фактори, перешкоди, опишіть закономірності

«Які фактори впливають на практику сортування відходів серед учнів школи X?»

НАСКІЛЬКИ

Ступінь впливу

«Наскільки доступ до громадського транспорту впливає на відвідуваність школи в районі X?»

ЯКИМ ЧИНОМ

Корисно у випадках складності/необхідності прийняття кількох рішень

«Яким чином дезінформація щодо клімату впливає на активізм молоді в Римі?»

ЧОМУ

Корисно для повсякденних тверджень

«Чому студенти в Софії не сортують сміття?» (краще використовувати це твердження разом із фактами)

Методологія

ГРУПОВА РОБОТА — ФОРМУЛЮВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПИТАННЯ

План сесії

Ця сесія передбачає годину часу, протягом якої групи мають сформулювати свої дослідницькі питання, спираючись на рекомендації, отримані на попередній сесії. Не забудьте протягом сесії стежити за прогресом груп — деяким групам може знадобитися додаткова допомога.

ГРУПОВА РОБОТА — ФОРМУЛЮВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПИТАННЯ

Цілі

Групи зберуться відповідно до поставленого перед ними завдання та НГО, яка їх направила. Вони почнуть працювати над формулюванням дослідницького питання, виходячи з молодіжної проблеми, яку вони будуть вирішувати.

Матеріали

Учасники

Етап 1.

5 хв.

Розділіть групи в приміщенні

(можна також використати простір на відкритому повітрі)

Етап 2.

45 хв.

Один або двоє з фасилітаторів повинні обійтися по групах, щоб перевірити, чи не потрібна їм допомога, якщо це необхідно

Етап 3. Підсумкове обговорення

5 хв.

Методологія

ЯК ЗБИРАТИ ДАНІ

План сесії

Під час цього заняття учасники ознайомляться з методами збору даних. Методи дослідження, про які йдеться на цьому семінарі, поділяються на 5 категорій:

- **Огляд літератури**
- **Кількісне дослідження** (опитування)
- **Якісне дослідження** (фокус-групи/інтерв'ю)
- **Спостереження** (включно з аналізом зображень та мистецтва)
- **Етика** (як етично збирати дані — основа всіх методів дослідження)

Для створення «каруселі методів дослідження» кожна дослідницька методологія розміщується в окремій зоні навчального приміщення. Група (або групи) переходять від одного методу до іншого кожні 15 хвилин — на кожній станції вони отримують короткий огляд методології, а також її переваг і недоліків. Залежно від тривалості презентації методології, учасники також отримують рекомендації щодо того, як кожную методологію можна застосувати до дослідницького питання кожної групи.

ЯК МОЖНА ЗБИРАТИ ДАНІ?

Цілі

Наведіть огляд різних методологій дослідження, які учасники можуть використовувати для розробки своїх досліджень

Матеріали

Відскануйте QR-код,
щоб переглянути
презентації з методів
дослідження
Карусель

Етап 1.

30 хв.

Захід розпочнеться з 30-хвилинної презентації дослідницьких питань, сформульованих під час попереднього заняття

Далі — короткий огляд діяльності в рамках модуля «Методології досліджень»:

1. Ви визначили проблему (пов'язану з викликами для молоді), яка вас цікавить
2. Ви звузили її та сформулювали дослідницьке питання для вивчення цієї проблеми
3. Як відповісти на дослідницьке питання? → Вам потрібна методологія

Етап 2.

10 хв.

Розставте різні столи (по одному для кожної методики) та стільці, щоб групи могли по черзі переходити від одного до іншого

Етап 3. «Карусель методологій»

1 г. 40 хв.

ЕТИКА

Відскануйте QR-код,
щоб переглянути
презентації з етики

Слово «етика» походить від грецького слова «**ethos**», що означає «звичай або традиція», і може позначати дух спільноти.

Етап 3. Карусель методологій**ЕТИКА****ЧИ Є ЕТИКА УНІВЕРСАЛЬНОЮ ЧИ ВІДНОСНОЮ?**

Дослідження використовувалися з метою експлуатації, вилучення користі та спотворення фактів.

Етика може допомогти забезпечити захист учасників-людей, тварин-об'єктів досліджень та суспільства.

Знання не є нейтральними

- Хто визначає питання?
- Чий голос не представлений?
- Хто отримує вигоду від цього дослідження?
- Кого використовують?

СТАРТОВИЙ ПАКЕТ З ЕТИКИ ДОСЛІДЖЕНЬ

- **ПОЗИЦІЙНІСТЬ ТА РЕФЛЕКСИВНІСТЬ:** Чи усвідомлюєте ви, хто ви є, свою владу, привілеї та контекст?
- **ВІДНОСИНИ ТА ДОВІРА:** Налагоджуйте стосунки, а не просто збирайте інформацію й зникайте. Встановлюйте зв'язки, а не витягуйте інформацію.
- **ЕПІСТЕМІЧНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ** → Усі знання мають значення і повинні цінуватися.
- **Співтворчість:** Залучайте людей до розробки дослідження, розуміння результатів та розподілу вигод.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЕТИКИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ

- **Згода:** Вільна, відклична, обізнана, ентузіастична, конкретна (FRIES).
- **Не завдавати шкоди:** Необхідно запобігати емоційній, соціальній та політичній шкоді.
- **Справедливість:** Вигоди повинні повертатися учасникам. Ніякої експлуатації.
- **Відповідальність:** Прозорість (джерела, методи, результати) та упередження.
- **Повага:** Культури, ідентичності та життєвий досвід мають значення.

Етап 3. Карусель методологій**ЕТИКА****ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕНЬ****ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ**

Чиї знання я використовую?
Кого тут не вистачає?

**ПАРТИСИПАТИВНЕ
ДОСЛІДЖЕННЯ**

Чи усвідомлюю я свої власні погляди?
Який вплив має моя присутність?

**ЖИВІ ГОЛОСИ:
РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕРВ'Ю**

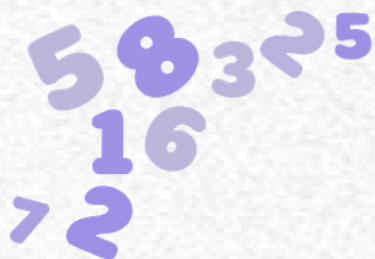
Чи знають люди, що я буду цитувати їхні слова?
Чи почуваються люди достатньо безпечно, щоб висловлюватися?

**КІЛЬКІСНЕ
ДОСЛІДЖЕННЯ**

Що ховається за цими цифрами?
Чи мають сенс ці категорії, які нам нав'язують?

Знання, з якими ви стикаєтеся, мають силу та джерело. Завжди переконайтеся, що:

- **Перевірка фактів:** Чи є ця інформація достовірною та правдивою? Чи існують інші точки зору на цю історію?
- Згода — інформуйте учасників
- Посилання
- **КОРИСТЬ > ШКОДА**, віддавайте перевагу нешкідливому зображенню
- Вказуйте на себе та інших: авторські права та посилання — ви можете використовувати роботи інших, просто вказуйте на них.
 -
- **Будьте обережні з «інформаційною бульбашкою»:** інформація, яку ви отримуєте, може бути підібрана з урахуванням того, хто ви є, що вам подобається та у що ви вірите. Вона лише підкріплює те, що ви вже знаєте. Шукайте нові виклики

Етап 3. Карусель методологій**ОПИТУВАННЯ (цифри)**

Відскануйте QR-код,
щоб переглянути
презентації на тему
«Опитування та цифри»

Дослідження чисел як методологія дослідження

По суті,

- ви збираєте дані в числовій формі
 - Опитування

Приклад: скільки разів на тиждень ви користуєтеся автомобілем, щоб доїхати до роботи?

- Спостереження

Приклад: кількість дерев, висаджених у вашому місті цього року

- Вторинні дані (існуючий набір даних)

Приклад: середня температура протягом серпня за

останні 20 років у Бельгії

ISTAT, Eurostat

Етап 3. Карусель методологій**ОПИТУВАННЯ (цифри)**

2. Ви проводите «математичний» аналіз зібраних даних

а. Підрахуйте, скільки разів щось відбувалося

б. Шукаєте закономірності та зв'язки між тим, що ми помічаємо

- **Описова мета** → метод, що використовується для опису даних та їхніх характеристик
- **Відсоток**
 - Приклад: Обчисліть відсоток енергії, що надходить від
 - відновлюваних джерел у вашій країні
- **Середнє**, мода та медіана
 - Приклад: Обчисліть середнє щоденне споживання м'яса на
 - домогосподарство у вашому місті
- **Візуалізація** (таблиці, графіки, діаграми)
 - Приклад: Стовпчаста діаграма, що порівнює викиди CO₂ в Італії та Іспанії; Таблиця, що відображає температури у серпні в Бельгії
- **Мета виведення** → модель, що використовується для формування висновків (прогнозів) щодо того, чого ми не знаємо
- Якщо X, то яка ймовірність того, що відбудеться Y
- Складно!
- SPSS, Python...
 - Приклад: На основі даних про температуру в Бельгії у серпні за минулі роки спрогнозуйте температуру цього серпня

Етап 3. Карусель методологій**ОПИТУВАННЯ (цифри)**

Переваги використання цифр як методології дослідження

- Зрозумілість
- Спрощення порівнянь
- Уряди та організації досить чутливо реагують на цифри
- Можливість відтворення
- Об'єктивність?

Недоліки

- Цифри можуть бути неправильно інтерпретовані, спотворені або підібрані для досягнення певних цілей
- Надмірне спрощення реальності
- Причини та альтернативні пояснення часто залишаються поза увагою
- Для отримання якісних результатів потрібна велика вибірка

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Відскануйте QR-код,
щоб переглянути
презентації з огляду
літератури

Як ми дізнаємося, що вже відомо? І як уникнути повторення тих самих ідей?

Огляд літератури — це процес

- пошуку відповідних досліджень
- відбору найважливішого
- читання та аналізу
- встановлення зв'язків між ідеями (синтезу)

Це можуть бути статті, книги, звіти, а також (іноді) програмні документи, матеріали ЗМІ тощо.

Етап 3. Методологічна карусель

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Ми використовуємо його, щоб розібратися в темі, дізнатися, що вже з'ясували інші, виявити прогалини та сформулювати власні ідеї.

Огляд літератури може бути

- **Систематичним** (дуже суворим) — поетапним процесом, що використовує чіткі правила для пошуку, оцінки та узагальнення всіх релевантних даних з метою відповіді на конкретне питання без упередженості
- **Semi-systematic** (гнучкий) підхід, що охоплює широку тему в різних галузях для відстеження основних напрямків, аналізу еволюції ідей та виявлення прогалин у дослідженнях
- **Integrative** (об'єднує ідеї) — це творчий синтез, що поєднує абсолютно різні типи інформації (такі як дані, теорії та приклади з практики) для створення цілком нової концептуальної рамки або перспективи

Джерела можна знайти в

- Google Scholar
- Академічних базах даних
- Списках літератури з інших робіт

Тут **КЛЮЧОВІ СЛОВА** є **КЛЮЧОВИМИ**.

Немає потреби читати все; спочатку ви можете зосередитися на:

- Анотації
- Ключових аргументах
- Висновках

Переконайтеся, що ви не просто механічно повторюєте те, що говорить кожен автор/стаття, а синтезуєте та збираєте ідеї!

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЦИТУВАТИ!

Пам'ятайте, що завжди слід вказувати авторів. Існують різні типи цитування:

- APA
- Chicago
- MLA

Етап 3. Методологічна карусель**ЖИВІ ГОЛОСИ: РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕРВ'Ю**

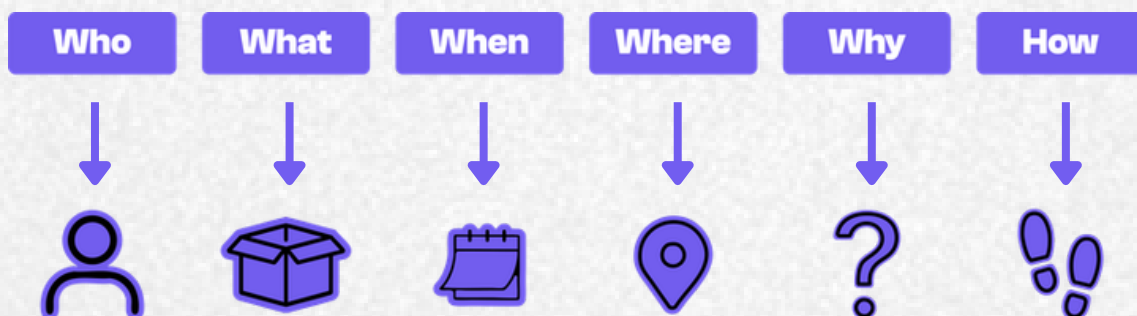
Відскануйте QR-код,
щоб переглянути
презентації про інтерв'ю
та фокус-групи

Невелике завдання: Проранжуйте ці етапи за важливістю, на вашу думку:

- Формулювання дослідницького питання
- Отримання інформованої згоди
- Налагодження контакту з респондентом
- Дослідницьке питання може змінюватися
- Гіпотези формуються в процесі дослідження
- Теоретична вибірка формується в процесі дослідження
- Дослідник повинен повністю зануритися в процес 8. Відкладіть убік попередні знання
- Будьте готові до невизначеності
- Чітко визначте мету свого дослідження!
- Заплануйте достатньо часу!

Проведення інтерв'ю — це не так просто, як здається, але й не складно, якщо застосовувати підхід активного слухання. Загалом, це не лише про те, щоб ставити запитання.

Етап 3. Карусель методологій

ЖИВІ ГОЛОСИ: РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕРВ'Ю

Загальні поради

- Вивчіть свого співрозмовника та тему: передбачте можливі відповіді.
- Активне слухання: приділяйте увагу співрозмовнику.
- Інтерв'ю — це не діалог.
- Не намагайтеся вести стенограму в режимі реального часу і не зациклюйтеся на робленні нотаток, особливо якщо ви ведете запис. Важливо: запитайте співрозмовників, чи не заперечують вони проти запису.
- Тоді навіщо робити нотатки?
 - щоб запам'ятати ключові думки
 - щоб переформулювати запитання

Види інтерв'ю

Під час розробки анкети необхідно заздалегідь прийняти певні рішення. Залежно від теми дослідження та обраного підходу до її розкриття, можна вибрати різні методи:

Interview type	What?	What for?	Why?
СТРУКТУРОВАНЕ	One same questionnaire with standardized questions for all your interviewees.	To collect descriptive and perfectly comparable data, mostly quantifiable.	You want to measure the same dimensions across your interviewees.
НАПІВ-СТРУКТУРОВАНЕ	Questionnaires are similarly designed, but adapted to each respondent in order to get more new insights.	To collect descriptive and comparable data, but also personal anecdotes.	You need to measure your dimensions, but also unexpected themes that may enrich your research will arise.
НАРАТИВНЕ	More open questions to obtain personal experiences and identities.	The interviewees open up and take the lead of their own story.	You need to collect meaningful and personal stories for your research.
ФОКУС-ГРУПИ	A questionnaire meant to interview an entire group at the same time.	To understand group dynamic, shared norms or collective views on your topic.	You want to see how opinions form, shift and interact in a conversation, not just individuals' private opinions.

Етап 3. Карусель методологій**ЖИВІ ГОЛОСИ: РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕРВ'Ю****Як проводити інтерв'ю**

Інтерв'юер повинен розпочати розмову, нагадавши про тему дослідження та важливість збору відповідей респондентів, а також попросивши їхнього дозволу на запис. Ви також можете попросити їх підписати форму згоди.

Інтерв'юер по черзі виконує такі ролі:

- зацікавленого, але відносно мовчазного слухача
- зацікавленого, залученого співрозмовника
- наполегливого співрозмовника, який задає уточнювальні та контрольні запитання

**Визначення поняття
«персональні дані»**

(Загальний регламент про захист даних, «GDPR»)

- **Стаття 4.1** «персональні дані» означають будь-яку інформацію, що стосується ідентифікованої або ідентифікуваної фізичної особи («суб'єкт даних»); ідентифікувана фізична особа — це особа, яку можна ідентифікувати, прямо чи опосередковано, зокрема за допомогою такого ідентифікатора, як ім'я, ідентифікаційний номер, дані про місцезнаходження, онлайн-ідентифікатор, або за одним чи кількома факторами, характерними для фізичної, фізіологічної, генетичної, психічної, економічної, культурної чи соціальної ідентичності цієї фізичної особи.”
- Окрім загальних персональних даних, особливе значення мають спеціальні категорії персональних даних, оскільки вони користуються вищим рівнем захисту. До них належать генетичні, біометричні та медичні дані, а також персональні дані, що розкривають расове чи етнічне походження, політичні погляди, релігійні чи філософські переконання або членство суб'єкта даних у профспілках.

Етап 3. Карусель методологій

ЖИВІ ГОЛОСИ: РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕРВ'Ю

- GDPR **Сфера застосування:**
- GDPR поширюється на всіх громадян ЄС (навіть тих, хто перебуває за межами ЄС), а також на обробку даних громадян країн, що не входять до ЄС, на території ЄС. Ключові терміни:
- Особливі категорії персональних даних: конфіденційні дані, що вимагають більш суворих заходів захисту (стаття 9 GDPR).
- Обробка: включає збір, зберігання, аналіз або передачу даних.
- Правові заходи **GDPR**
- Інформована згода (стаття 4 GDPR)
- Мінімізація даних (стаття 5) (збираються лише ті дані, які є строго необхідними); згадка про треті сторони)
- Обмеження мети використання даних (наприклад, дисертація, семінарський проект, викладання тощо; необхідно вказати часові рамки)
- Шифрування персональних даних (обмеження доступу до даних)
- Документація щодо підзвітності (ст. 30 GDPR)
- Перелік обов'язків
- Псевдонімізація/анонімізація персональних даних (ст. 27 BDSG, ст. 89 GDPR)

Активне слухання

Це здатність відкласти власну точку зору і зосередитися на тому, що хоче сказати респондент.

Будьте готові, за потреби, внести зміни до свого опитувальника, щоб адаптувати його відповідно до ходу розповіді.

Не соромтеся **переформулювати** свої запитання або попросити роз'яснень

АЛЕ: якщо респонденти мовчать, **дайте їм трохи часу** на обдумування відповіді, замість того щоб одразу переформулювати запитання. Іноді мовчання — це теж відповідь сама по собі.

БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ З НАПРАВЛЮЮЧИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Зворотний зв'язок та уточнювальні запитання — **ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО ДИНАМІКУ ВЛАДИ!**

Етап 3. Карусель методологій

ВІЗУАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ТА СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Відскануйте QR-код,
щоб переглянути
презентації про
спостереження

Спостереження — це метод збору даних, який використовується для розуміння та інтерпретації поведінки людини, її взаємодії з іншими людьми та навколишнім середовищем

- **Участь у спостереженні** → дослідник приєднується до групи
- **Спостереження без участі** → дослідник залишається осторонь

Як використовувати спостереження?

- Важливо **сформулювати дослідницьке питання та визначити**, що саме ви будете спостерігати
- Оберіть **тип спостереження**, який відповідає меті вашого дослідження.
- Визначте, **як** ви будете фіксувати дані (наприклад, нотатки, відеозапис, контрольний список)
- Встановіть реалістичні **часові рамки**
- **Аналізуйте лише ті дані**, що стосуються вашого питання

Етап 3. Карусель методологій

ВІЗУАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ТА СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Переваги

- Багаті та детальні дані
- Ми спостерігаємо за реальною поведінкою → Можна проводити перехресну перевірку за допомогою інтерв'ю
- Корисно для соціально-екологічних досліджень, оскільки допомагає аналізувати, як люди взаємодіють зі своїм оточенням та впливають на нього

Недоліки

- Забирає багато часу
- Великі обсяги даних ускладнюють зосередження уваги на дослідницьких питаннях
- Отримання інформованої згоди іноді може бути складним

Етап 4. Підсумкове обговорення

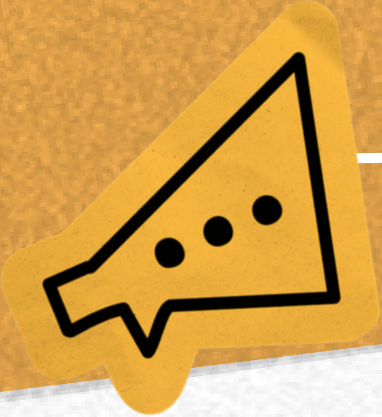
10 хв.

Поділіться думками та обговоріть

Модератор може скористатися такими запитаннями:

- Чого ви навчилися?
- Що вам запам'яталося?
- Чи було щось, що вас здивувало?

Адресація

Як я можу захистити свої права та інтереси (самоадвокація)

План сесії

Вступ до адвокаторських дій є фундаментальним елементом процесу YPAR, оскільки ця методологія спрямована на досягнення реальних змін на основі результатів проведених досліджень. Проєкт YPARC передбачає проведення окремого тренінгу з адвокаторської після завершення досліджень, які проводять молоді учасники. Однак вступ до адвокаторської задає тон подальшим крокам після завершення досліджень, переносячи фокус розмови з безпосередніх наступних кроків на більш широкий контекст.

Цей семінар поділяється на дві частини:

- вступ до адвокаторських заходів
- та контекстуалізація повсякденних дій учасників.

Головна мета цього семінару — показати, що відстоювання своїх інтересів та інтересів інших може бути доступним для кожного.

Друга частина заняття присвячена фізичним вправам. Учасники ознайомляться з прикладами повсякденних адвокаторських дій та займуть відповідні позиції відповідно до запитання, поставленого фасилітатором. Ця вправа має на меті показати повсякденні дії, які можна вважати адвокаторськими, у конкретному контексті та допомогти учасникам краще їх зрозуміти.

Перша частина має на меті ознайомити учасників із різними формами адвокаторської за допомогою гри-вікторини. У наступній презентації демонструються повсякденні предмети та пов'язуються з акціями адвокаторської, що відбувалися в минулому.

Як я можу захистити свої права та інтереси (самоадвокація)

1 година

Відскануйте
QR-код, щоб
переглянути
слайд-шоу

Цілі

- Визначити поняття «адвокація» у її різноманітних формах
- Назвати щонайменше 5 різних методів адвокації, які використовують молоді люди у соціально-екологічних питаннях
- Розуміти цикл формування політики ЄС та визначити щонайменше 3 точки втручання, через які молодь може впливати на цей процес
- Пов'язати результати власних досліджень із можливими заходами адвокації та цілями

Етап 1.

25 хв.

Почніть з підготовки слайд-шоу або відео з виразними зображеннями та ключовими історичними моментами, а потім озвучте їх

Запитайте учасників, що їм запам'яталося, чи хочуть вони прокоментувати щось із побаченого

«Адвокація — це не щось одне, а ціла низка різних речей!»

Давайте розберемося, що таке адвокація.

ВІДПОЧИНОК НА СВІЖОМУ ПОВІТРІ З МОТУЗКОЮ

- намалюйте лінію
- З одного боку: «Тихо, за лаштунками», а з іншого: «Гучно, публічно, деструктивно».

Етап 1.

Ознайомтеся з деякими діями. Учасники стануть у тому місці на шкалі, де, на їхню думку, їм належить бути. Правильної відповіді немає — головне те, що вони відчувають.

- Написати листа до мера вашого міста.
- Організувати шкільну лінійку, присвячену темі, яка вас не влаштовує.
- Прикуйте себе до дерева, щоб зупинити вирубку лісів
- Створіть інфографіку в Instagram про одне з порушень прав молоді, які ми обговорювали
- Зустріньтеся з представником ЄС, щоб презентувати результати дослідження.
- Приєднайтеся до страйку, в якому беруть участь 10 000 людей.
- Створіть твір мистецтва з політичним посланням

Потім запитайте учасників, чому вони стали саме там, де стали (максимум 2–3 відповіді)

Адвокація — це не щось одне. Це ціла екосистема дій. Деякі з них гучні, інші — тихі. Деякі спрямовані на окремих людей, інші — на системи. Усі вони є обґрунтованими, якщо стратегічно спрямовані на те, щоб вести вас у певному напрямку — до позитивних змін, яких ви прагнете бачити у світі. Сьогодні ми запропонуємо вам кілька ідей для створення власної стратегії на основі проведеного вами дослідження.

Етап 2.**25 хв.**

Створіть 6 груп для обговорення наведених нижче дій та обговоріть, у чому полягає ефективність цього методу, а також які його недоліки та переваги (тобто ми створимо 6 станцій із карткою, на якій описано дію, а ззаду — її пояснення)

Етап 2.

ПЕТИЦІЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ

17-річна Таббі з острова Джура (населення — 200 осіб) розпочала петицію, в якій закликала уряд Шотландії заборонити всі одноразові пластикові вироби, побачивши на місцевому пляжі мертвих птахів, що заплуталися в пластику, та козу, яка застрягла головою в рибальській сітці. Її петиція збрала понад **26 000 підписів** і отримала підтримку членів Шотландського парламенту від регіону Хайлендс та Острови.

ПРЯМІ ДІЇ ТА ПРОТЕСТИ

Молоді кліматичні активісти приклеюють себе суперклеєм до вулиць у Німеччині, блокуючи рух транспорту, щоб вимагати від уряду вжити заходів щодо боротьби зі зміною клімату. 19-річна Ханна Вольф приклеїла свою руку до перехрестя в Дрездені — поліція використала оливкову олію, щоб звільнити її. Група посилається на статтю 20а Конституції Німеччини (яка гарантує збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь).

Цей рух, заснований двома учнями середньої школи в Антверпені, за лічені тижні розрісся з 3 000 до 35 000 учасників. Учні щочетверга пропускали заняття в школі та вирушали на марш від Центрального вокзалу до ділового району ЄС. Грета Тунберг назвала їх «героями!»

Етап 2.

ТВОРЧА ТА МИСТЕЦЬКА ПРОПАГАНДА

Planète BoumBoum:

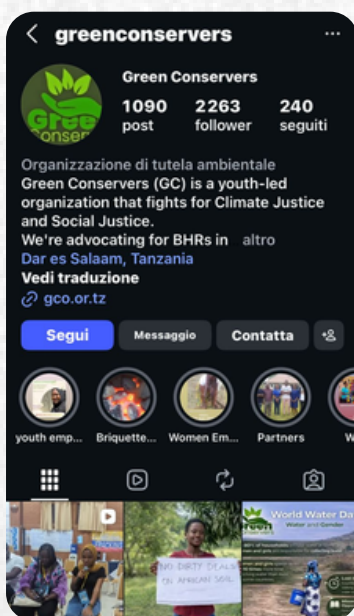
Створили вірусну пародію на пісню Брітні Спірс «Тохіс», щоб виступити проти французького закону про PFAS (токсичні «вічні хімікати»). Відео переглянули понад мільйон разів, і багато хто вважає, що саме воно сприяло ухваленню заборони. Детальніше про цю історію читайте тут.

Le Bruit qui Court:

Провели акцію перед великим паризьким торговим центром, де активісти танцювали та бурхливо розкидали близько 1 000 кг одягу, щоб викрити марнотратство «швидкої моди» та акції розпродажу «Чорної п'ятниці»

ЦИФРОВІ ТА СОЦІАЛЬНІ МЕДІА

Кампанія, очолена молоддю, яка використовувала цифрові методи агітації, соціальні мережі та протести для створення руху опору, зокрема проти проекту ЕАСОР

Етап 2.

ІНІЦІАТИВИ НА РІВНІ ГРОМАДИ

Молоді учасники проекту «Молоді ілюстратори» готують радіопрограми та навчальну настільну гру, а також створюють фрески, присвячені охороні природи, з метою захисту важливого водно-болотного угіддя.

«Ремонтні кафе», організовані самими студентами!

ПОЛІТИЧНА ТА ІНСТИТУЦІЙНА АДВОКАЦІЯ

100 молодих людей віком 18–29 років з різних куточків Європи були випадково відібрані (на основі поштових індексів, що забезпечило різноманітність) для участі у зустрічах, які відбувалися протягом трьох вихідних у Брюсселі. Вони розробили 34 пропозиції щодо політики, спрямовані на зупинку скорочення чисельності запилювачів — 32 з них були прийняті. Вони представили свою остаточну думку Європейській комісії. Серед їхніх пропозицій було поступове припинення використання пестицидів

на 50 % до 2030 року, перенаправивши субсидії в рамках Спільної аграрної політики та створивши постійний фонд, що фінансуватиметься за рахунок податку на виробників пестицидів.

Сім студентів, які мешкали в гуртожитку, висунули ідею Європейської громадянської ініціативи, спрямованої на скасування податкових пільг на авіаційне паливо (керосин). Їм вдалося зібрати лише 75 000 підписів (що значно менше від необхідного 1 мільйона), але їхня лобістська кампанія виявилася настільки ефективною, що Європейська комісія включила їхню пропозицію до законодавчого пакету «Fit For 55» —

основний напрямок Європейської зеленої угоди. Вони зустрілися з головою Європейської комісії Урсулою фон дер Ляен та виступили перед Європейським парламентом.

Етап 3. Підсумкове обговорення**10 хв.**

Завтра ви складете свій власний план дій і визначите:

- Яка ваша мета в рамках адвокаційної діяльності? (Яких змін ви прагнете?)
- Хто є вашою цільовою аудиторією? (Хто має повноваження забезпечити ці зміни?)
- Якою може бути ваша тактика? (Петиція? Відео? Зустріч? Кампанія?)
- Який ваш графік дій? (Що відбудеться після цієї дискусії?)

Ви презентуєте свій план перед усією групою. Ви отримаєте відгуки. І ви підете з портфоліо реальних, готових до реалізації адвокаційних ініціатив.

ХТО МОЇ СОЮЗНИКИ?

2 години

Цілі

- Як визначити, хто є союзником і як ним стати
- складіть карту союзів у вашому оточенні та вашій спільноті

Матеріали

- папір
- олівці
- стікери
- ножиці
- клей
- скотч

Етап 1. Гра - Що таке союзник?

30 хв.

Поясніть суть альянсів за допомогою історії та мотузки.

- Розставте учасників у коло, а потім розподіліть між ними ролі з історії (**перелічіть ролі**)
- Почніть читати історію, і коли з'являтимуться ці ролі, передавайте їм мотузку
- У міру того, як у історії називатимуться ролі, учасники передаватимуть сусідові шматок мотузки, створюючи переплетену сітку в центрі кола (щоб продемонструвати їм підтримку, яку дає створення альянсів)
- Продовжуйте розповідь, руйнуючи щойно створену мережу альянсів (поступово деякі персонажі будуть згадуватися і змушені будуть залишити свій шматок мотузки, що призведе до розпаду мережі)

Етап 2. КАРТА СОЮЗНИКІВ

1 година

Об'єднайте учасників у групи за кожним викликом і розпочніть групову роботу над створенням фізичної «Карти альянсів», використовуючи такі матеріали, як мотузка, папір та ножиці, щоб візуально зобразити реалістичні альянси, які могли б підтримати їхні дії

Щоб допомогти у створенні карти, учасники спочатку складуть список на основі наданих питань для рефлексії, а також зазначать наступне:

- Що різні учасники можуть запропонувати для вирішення вашого виклику? (наприклад, школи, керівники округів, НГО, громада тощо)
- Чи існують у ваших громадах зв'язки, на які ви могли б спиратися або які могли б зміцнити?
- Як вони можуть з'єднати ці численні «точки», щоб сформувати альянси, які допоможуть їм вирішити ваше завдання?
- Які стратегії вони можуть використовувати для налагодження зв'язків з кожним суб'єктом?

Результат: Креативна візуальна карта можливих альянсів у реальному шкільному контексті, що показує, хто з ким пов'язаний, як і чому, ґрунтуючись як на особистому досвіді, так і на інституційній реальності

Етап 3. Групове відшкодування

30 хв.

Міні-презентації: кожна група проводить 5-хвилинну презентацію своєї «Карти союзників», пояснюючи її мету та структуру, а також відповідаючи на можливі запитання

- Які наступні кроки ви зробите для формування цих союзів?
- З ким ви почнете налагоджувати контакти для формування цих союзів?

Оцінка та подальші кроки

Групова робота: Теорія змін

План сесії

Ця сесія присвячена тому, щоб група (групи) змогли спланувати основні етапи свого дослідження та розмістити їх на часовій шкалі. Мета цієї сесії — розвинути в учасників навички планування та управління проектами.

Для розробки свого дослідження учасникам представляють «Теорію змін», яка допомагає сформулювати бачення їхнього YPAR. Це бачення стає кінцевою метою, яка визначає подальші кроки дослідження.

Пояснення та етапи «Теорії змін» ви знайдете у доданих слайдах. Часовий графік, використаний у цьому занятті, відображає хід реалізації проекту YPARC — будь ласка, адаптуйте його до ваших умов!

Групова робота: розробка
та дослідження з
використанням теорії
змін

1 г. 15 хв.

Цілі

- Розуміння теорії змін та того, як визначати цілі з урахуванням загальної картини
- розробка етапів дослідження

Матеріали

Роздавальний матеріал про етапи YPAR (цього також можна уникнути, показавши той, який ми підготували ще першого дня)

Етап 1.

15 хв.

Коротка презентація про теорію змін із прикладами

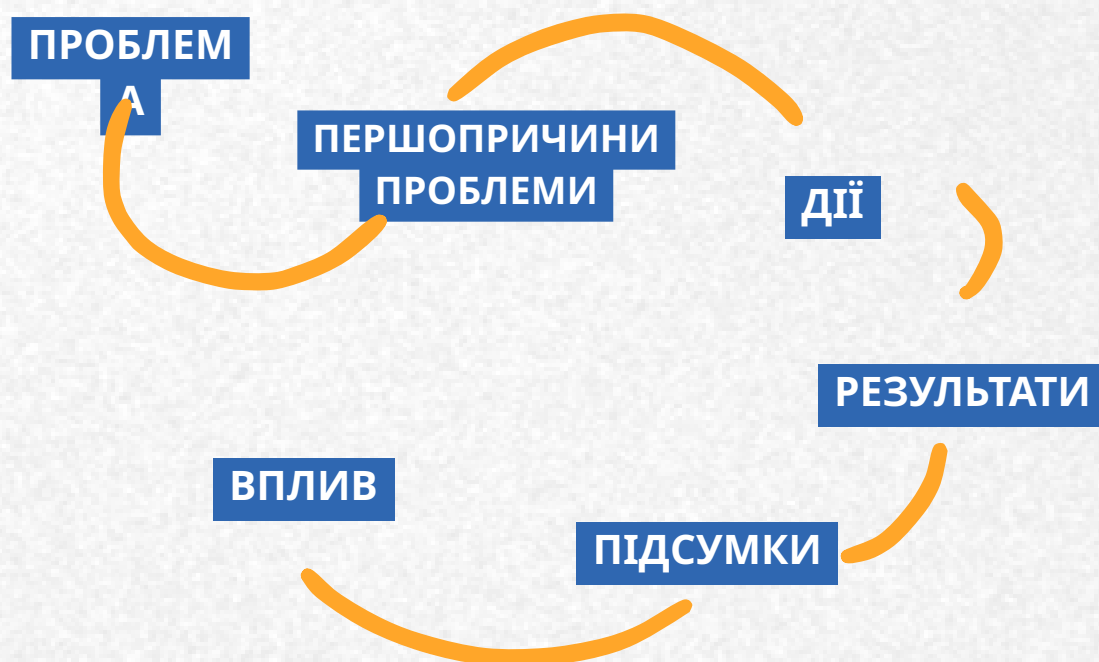
Етап 1.

Теорія змін — це, по суті, карта, яка з'єднує **те, де ви перебуваєте зараз, із тим, де ви хочете опинитися**, та показує, як ви туди дістанетесь.

- Ось **проблема**, яку ми бачимо в нашій громаді
- Ось **основні причини**, що лежать в її основі
- Ось **заходи**, які, на нашу думку, допоможуть усунути ці причини
- Ось **зміни**, яких ми очікуємо, та чому*

Саме пояснення «чому» робить це теорією і допомагає обрати найбільш доцільні дії

Логіка така:

У YPAR часто корисніше рухатися у зворотному напрямку, починаючи з тієї зміни, яку ви хочете побачити:

- Якої зміни ми прагнемо в кінцевому підсумку? (бачення/вплив)
- Що нам потрібно, щоб це сталося? (результати)
- Що нам потрібно зробити, щоб досягти цих результатів? (дії)
- Що нам потрібно зрозуміти в першу чергу? (саме звідси беруться ваші дослідницькі питання)

Оцінка та подальші кроки

Етап 1.

Етап 2.

30 хв.

У національних групах учасники визначають кінцеву мету змін, яких вони прагнуть досягти завдяки своїм дослідженням. Вони аналізують ситуацію у зворотному напрямку, щоб зрозуміти, що їм потрібно для реалізації цих змін, аж доки не дійдуть до перших кроків, які вони можуть зробити, як показано на прикладі з фази 1.

Етап 3.

30 хв.

Фасилітатори надають кожній групі шаблон етапів YPAR. Учасники пов'яжуть етапи своїх досліджень з етапами YPAR.

Основні етапи

Session Outline

Основні етапи

20 хв.

Цілі

- забезпечити практичну реалізацію плану досліджень
- розвивати навички управління проектами

Матеріали

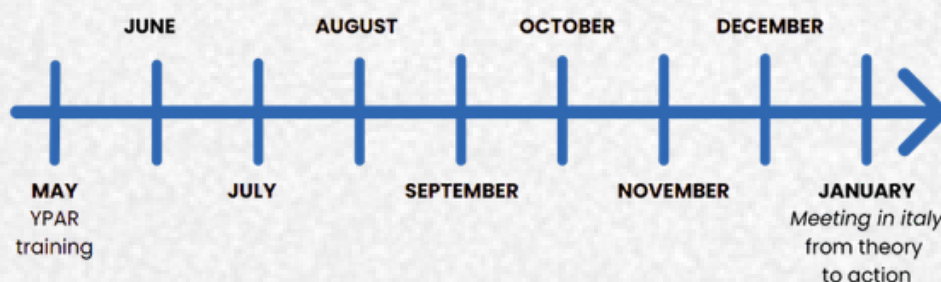
Хронологія етапу досліджень проекту YPARC

Етапи 1.

20 хв.

Кожна національна група отримує графік етапу досліджень у рамках YPARC (відтепер до січня 2027 року — це стосується саме цього проекту, але ви можете адаптувати його до свого конкретного графіку). Їхнє завдання полягає в тому, щоб нанести свої дослідницькі плани на цей графік, визначивши конкретні проміжні етапи та домовившись про те, як вони будуть здійснювати постійну оцінку (це можуть бути наради на кожному проміжному етапі, письмові звіти, обмін інформацією в чаті тощо).

Оцінка та подальші кроки

Як оцінити успішність свого дослідження?

План сесії

Після того як учасники опанують навички формулювання дизайнерських досліджень, збору та аналізу даних, їх знайомлять із процесом оцінювання в рамках YPAR. Оцінювання в YPAR традиційно зосереджується не на результатах дослідження, а на самому процесі.

Оцінка здійснюється через 3 аспекти:

- Аспект 1: Процес («Чи зробили ми те, що планували, і чи було це справедливо та безпечно?»)
- Аспект 2: Навчання («Чи зросли ми як дослідники та як особистості?»)
- Аспект 3: Вплив («Чи відбулися якісь зміни для нашої спільноти?»)

Як оцінити успішність мого дослідження?

1 година

Цілі

- Зрозуміти, ЧОМУ оцінка має важливе значення в дослідницькому проєкті YPAR — для них самих, їхньої групи та їхньої спільноти
- Навчитися розрізняти оцінку процесу, результатів навчання та впливу дослідження
- Почати замислюватися над тим, як може виглядати успіх у їхньому власному дослідницькому шляху

Матеріали

- папір
- невеликі стікери
- маркери та ручки
- 3 зображення для вступного завдання, які потрібно роздрукувати або показати

Оцінка та подальші кроки

Етап 1.

10 хв.

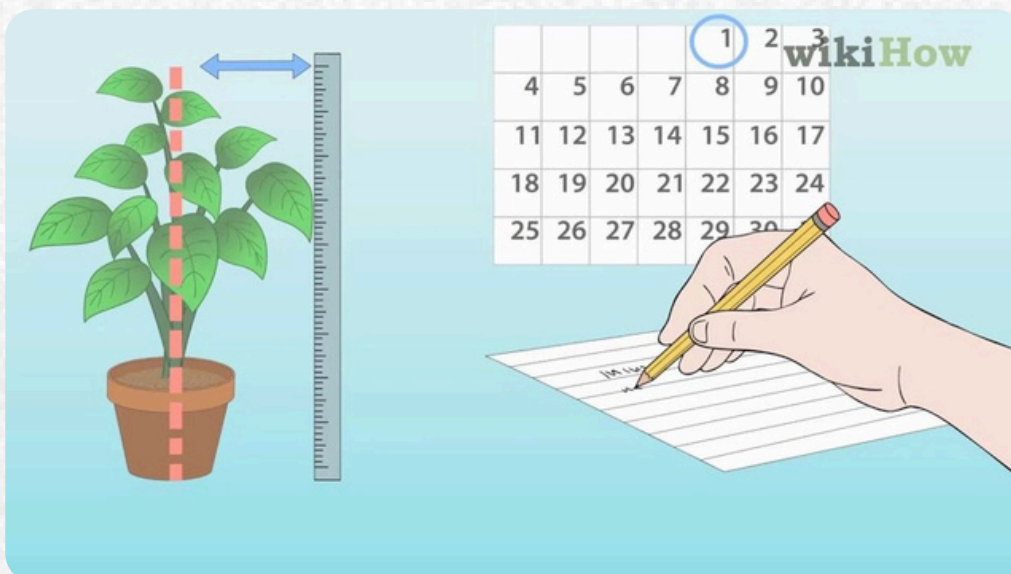

Фасилітатор показує на екрані (або у роздрукованому вигляді) 3 зображення:

Шкільний табель успішності

Вчений, який вимірює ріст рослини

Етап 1.

Група друзів, які спілкуються після заходу

Запитайте групу: «Що з переліченого є оцінюванням?»

Проведіть швидке голосування, а потім розкрийте відповідь: усі три варіанти! Використайте це, щоб пояснити, що насправді означає оцінювання.

- Запропонуйте їм таке визначення: «Оцінювання — це чесне запитання: що сталося? Що спрацювало? Що це означало? — щоб ви могли зрозуміти власну роботу та поділитися нею з іншими».
- Запитання для всієї групи: «Чи доводилося вам коли-небудь оцінювати щось у реальному житті, не називаючи це так? Подорож, яку ви планували, вечірку, шкільний проєкт?» **Попросіть навести 2–3 приклади.** Допоможіть їм ознайомитися з цим поняттям.

Оцінка та подальші кроки

Етап 2. Чому оцінювання має значення в YPAR?

15 хв.

Фасилітатор представляє **«3 аспекти оцінки YPAR»**

- **Аспект 1: Процес** («Чи зробили ми те, що планували, і чи було це справедливо та безпечно?»),
- **Аспект 2: Навчання** («Чи зросли ми як дослідники та як особистості?»),
- **Аспект 3: Вплив** («Чи відбулися якісь зміни для нашої спільноти?»).

Розгляньте кожен аспект на конкретному прикладі.

ДУЖЕ ВАЖЛИВО: У більшості традиційних досліджень оцінюються лише результати — «чи спрацювало це?», але YPAR також ставить запитання: «Чи був процес вдалим? Чи змінилися МИ?»

Саме це робить його партисипативним та орієнтованим на дію»

Розділіть учасників на національні групи, роздайте їм великі стікери та розпочніть обговорення (5/8 хв):

- *«Для кожної перспективи придумайте ОДНЕ питання, на яке ви хотіли б отримати відповідь наприкінці вашого дослідження. Напишіть або намалюйте його на своєму стікері»*

Коли учасники закінчать, виділіть час для того, щоб вони поділилися своїми питаннями. Фасилітатор збирає стікери та розміщує їх на стіні, згрупувавши за перспективами

Етап 3. Як би виглядав успіх?

20 хв.

Роздайте робочі аркуші (кожен аркуш має 3 стовпці, по одному для кожної точки зору). Об'єднайте учнів у групи за національною приналежністю та дайте їм 10 хвилин на спільну роботу над відповідями на такі запитання (надаючи короткий опис для кожної точки зору):

- Уявіть, що ваше дослідження завершилося. **Як ви зрозумієте, що воно було успішним?**
- **Чим ви будете пишатися?**

(запропонуйте кілька варіантів відповідей, наприклад: нам вдалося опитати щонайменше 10 людей з нашої громади; тепер ми відчуваємося впевненіше, висловлюючи свою думку; ми відчували, що нас чують; ми почувалися в безпеці; наша місцева рада врахувала наші висновки...)

Оцінка та подальші кроки

Етап 3.

Дайте їм трохи часу на роздуми. Коли вони закінчать, запропонуйте їм поділитися одним зі своїх показників.
Підкресліть, що ці показники можуть відрізнятися залежно від контексту та дослідження, і що саме контекст визначив успіх вашого дослідження в рамках YPAR.

Етап 4. Підсумкове обговорення

15 хв.

Зберіть усіх знову разом і підведіть підсумки щодо трьох підходів
Оцінка — це не окремий момент наприкінці, а скоріше звичка чесно аналізувати процес протягом усього часу.
Відтепер і до вересня ви будете ставити собі ці запитання по ходу роботи →
Перейдіть до графіку дослідження
Завершіть індивідуальним рефлексуванням:

- кожен учасник заповнює ОДНЕ речення на стікері (фасилітатор зачитує вголос усі три варіанти, учасники обирають):
 - «Оцінювання важливе для мого дослідження, тому що...
 - Одне питання, на яке я хочу отримати відповідь у своєму дослідженні, — це...
 - Те, що я тепер розумію про оцінювання, чого не розумів раніше, — це...

Стікери прикріплюють на стіну або зачитують вголос

Оцінка та подальші кроки

Визначення компетенцій дослідника YPAR

План сесії

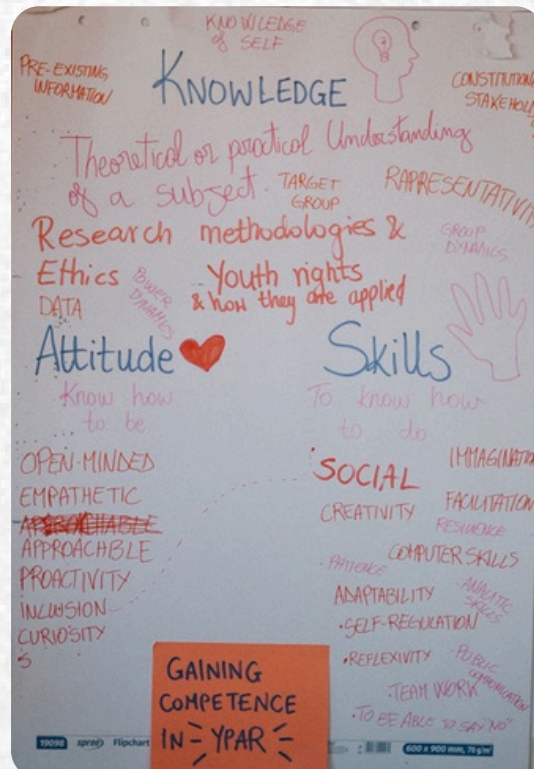
Компетенції, набуті в рамках проєкту YPARC, будуть офіційно закріплені сертифікатом [Youthpass](#). Ця сесія має на меті допомогти учасникам зрозуміти основні складові формування компетенції та визначити навички, знання та ставлення, необхідні для того, щоб стати компетентним дослідником YPAR.

Що таке компетенція?

Компетенція — це здатність застосовувати знання, навички та моделі поведінки в різних ситуаціях або контекстах.

Компетенція складається з трьох основних складових: знань (що ми знаємо), навичок (здатність щось робити) та ставлення/поведінки (як ми це застосовуємо та втілюємо).

Нижче наведено результати сесії мозкового штурму учасників щодо елементів компетентності дослідника YPAR.

Youth Participatory Action Research for Change

Project 101245710

TOOLKIT

